National Library 55293
Gen. Acquisitions Section
OTTAWA, Ont.
L

NEWSPAPER DIVISION
DIVISION DES JOURNAUX
10 1985

B85/10/415

VABA EESTLANE

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

Second class mail registration number — 1089.

ILMUB IGAL TEISIPÄEVAL JA NELJAPÄEVAL

Nr. 41 (3154) XXXIV aastakäik

Neljapäeval, 30. mail 1985 — Thursday, May 30, 1985

Üksiknumbri hind 70 centi

Poola rezhiimi võitlus kiriku vastu

Kardinal Josef Glemp noomis valitsuse ametlikku ajakirjandust

Poola kardinal Jozef Glemp noomis valitsuse ametlikku ajakirjandust pühapäeval Varssavi katedraalis toimunud jutluses otse enne tema kohtumist paavst Johannes Paulus II-ga Roomas.

„The New York Times'i" Varssavi korrespondent Michael Kaufman kirjutas ajalehe esmaspäevases väljaandes, et kardinal Glemp oli spetsiifiliselt vastamas hiljutisele artiklile Poola kommunistliku partei nädalalehes „Polityka's", mis süüdistas, et paavst on astunud liitu lääneliitlastega pidamaks antikommunistlikku ristisõda. Kuid kardinal Glemp'i pühapäevase jutluse kuulajaskond sai selgelt aru, et priimas oli õieti reageerimas laiaulatuslikule katoliku kiriku vastasele pressikampaaniale, mis on kooskõlas programmiga mida esitati 16. märtsil salajases dokumendis Poola Ministrite Nõukogule.

Korrespondent Kaufman ütleb, et kirikuvastane kampaania Poola ametlikus ajakirjanduses oli silmnähtavalt kasvamas aprilli esimesel nädalal, asjaolu mida paavst ja kardinal Glemp kindlasti käsitlevad oma kohtumisel Roomas.

Mõned kirikutegelased Varssavis on arvamusel, et kõnesolev kampaania on seostatud kaheosalise artikliga, mis ilmus hiljaegu „Izvestija's" ja mis mõistis hukka Poola katoliku kiriku sotsiaalse aktivismi kui hädaohu partei võimule;

sama väitluse liin, mis esineb ka eelpool nimetatud salajases Poola Ministrite Nõukogule esitatud 25-leheküljelises dokumendis. See kannab pealkirja „Ohud sotsiaalses-poliitilises sfääris" ning väidab, et vaatamata asjaolule, et „Solidaarsuse" liikumise põrandaalune võrk on jätkuvasti purustatud olukorras esineb siiski võimalusi üksikuteks streikideks ja protestideks ning võibolla isegi terrorismiks. Kuid dokument rõhutab kõige rohkem katoliku kiriku tegevust ning avaldab tõsiseid muretundeid „laienenud kiriku eestkostmise üle põrandaaluse kultuuri kaitseks."

Kajastades kõnesolevat salajast (aga nähtavasti väljalekkinud) dokumenti, kirjutati reedel, 12. aprillil Poola valitsuse häälekandjas „Rzeczpospolita's", et laialdaselt ennustatud dialoog riigi ja kiriku vaheliste suhete küsimustes „ei tohi endast kujutada loori sammudele, millede eesmärgiks on avaliku elu klerikaliseerimine või pühakodade kasutamine riigivastaseks poliitiliseks tegevuseks."

Kaufman kirjutab „The New York Times'is", et pressikampaania katoliku kiriku vastu ulatub kriitikast ühes suhteliselt liberaalses partei nädalalehes Vatikani hoiaku aadressil nn. „vabastuse teoloogia" küsimuses kuni anonüümsete lugejakirjade avaldamiseni, mis süüdistavad, et katoliku preestrid on õhutamas viha, ebatolerantsust ja mässu, jättes samal ajal hooletusse oma usulised kohustused. Üks sarnane lugejakiri, mis ilmus kahes eri ajalehes,

nõudis vastava seadusandluse muutmist selleks, et riigil oleks võimalik konfiskeerida Püha Brigitta kirik Gdanskis, kuna selle preester Henryk Jankowski, tuntud avalik Solidaarsuse liikumise pooldaja, on lasknud oma kirikut kasutada „antisotsialistlikeks demonstratsioonideks."

Arvatavasti sugugi mitte juhuslikult on siin tegemist kogudusega mille liikmeks on ka Solidaarsuse juht Lech Walesa, kes on paater Jankowski isiklik hea sõber.

Krakovi peapiiskopi kardinal Franciszek Macharski nõudele, korraldada juurdlus ühe tema preestri piinamise asjus varem käesoleval kuul vastati eitavalt. Noor preester Thadeusz Zalewski viidi haiglasse rohkem kui 30-e sigarettide poolt tekitatud põletushaavaga, pärast seda kui teda oli kinnipeetud ühes Krakovi politseijaoskonnas. Möödunud reedel ilmunud ajalehe teadetes ja televisiooni uudistes tsiteeriti politsei ametnikke, kes seletasid, et vigastatud preester kannatab langetõve all, mis põhjustab mahakukkumisi millede jooksul ta võis ehk ennast põletada kirikuküünaldega.

Korrespondent Kaufman kommenteerib, et eelpool nimetatud Poola Ministrite Nõukogule esitatud salajane dokument on veelgi selgemaks tundemärgiks kui kõnesolev kirikuvaenulik pressikampaania,

et rezhiimi tõsised kahtlustused kiriku aktivismi puhul on palju tähendusrikkamad kui lihtsalt mingi manööver enne laialt ennustatud kohtumist Poola rezhiimi juhi kindral Jaruzelski ja priimas Glemp'i vahel.

Dokumendis hoiatatakse muuhulgas, et kirik on üritamas kontrolli saavutamist poolakate ja eriti noorte mõtlemise üle. Dokumendi üldine toon jätab tugeva mulje, et selle koostajad kardavad tõsiselt kiriku seisukohti ideoloogilistes ja sotsiaalsetes küsimustes. Spetsiifiliselt mõistetakse selles kardetavatena hukka „Poola piiskoppide püüdlused" mängida olulist poliitilist rolli Poolas ja nende katsed kujundada riigipoliitikat."

St. Pauli katedraalis õnnistati 5. mail Peetri koguduse leeriõpilased: 1. rida: Ruth Küng, Christina Randmaa, Pia Metsala, Lisa Abe, õp. E. Heinsoo, õp. A. Taul, Ingrid Kristina Silm, Anita Kivi, Janet Kivi, Katharine Sepp. 2. rida: Aleksander Kupcis, Aleksander Sepp, David Sooaru, Andres Mell, Eerik Valter, Tõnu Küng, Nikolai Chorowiec. 3. rida: Henrik Vasila, Tarvo Eistrat, Erik Holmberg, Paul Pent, Kristen Edelsvärd, Peter Viitre, Eric Loit.

Hongkong tagasi Hiinale

PEKING — Suur-Britannia ja Hiina alustasid ametlikku protsessi, mille lõpptulemuseks on Hongkongi tagastamine Hiinale 1997. a. Mõlemad valitsused vahetasid dokumente, mis kinnitasid ametlikult 5-miljonilise elanikkonnaga koloonia üleandmist Hiinale. Hiina välisministri abi Zhou Nan ja Briti saadik Richard Evans tervitasid kokkuleppe sõlmimist shampanjaga. Hongkongist saavat tulevikus „eriline administratiivne ala" Hiinas ja seal säilitatavat põhilised vabadused ja kapitalistlik süsteem 50 aastat pärast 1997. aastat.

Kuke ja Nikluse juhtumid Ottawa konverentsil

Sõnadelahing Inglise ja N. Liidu delegaadi vahel

OTTAWAS käimasoleval Helsingi protsessi järelkonverentsil leidis aset äge sõnadelahing Suurbritannia ja N. Liidu esindajate vahel, mille jooksul inglise diplomaat tõstatas muhuulgas ka Jüri Kuke ja Mart Nikluse juhtumid. Bulgaaria, Türgi, Lääne-Saksamaa, Hollandi ja Kanada esindajad sekkusid samuti kolm tundi kestnud vaidlusse.

Kohalviibiv Raadio Vaba Euroopa-Vabadusraadio korrespondent Roland Eggleston kirjutab, et kokkupõrge algas kõnega Suurbritannia peaesindaja Anthony Williams'i poolt, kes mõistis hukka N Liidu inimõiguste poliitika. Vastuseks võttis kohe sõna N. Liidu delegatsiooni juht Vsevolod Sofinski, kes käsitles kriitiliselt Suurbritannias esinevaid ühiskondlikke ja majanduslikke probleeme, kaasaarvatud kõrget töötatööliste määra. Kuid Sofinski kallaletungi teravik oli suunatud Londoni kampaania vastu, mis on aastaid üritanud

ohjeldada terroristlikku Iiri Vabariiklikku Armeed. Nõukogude diplomaat iseloomustas selle liikumise liikmeid kui vabadusvõitlejaid.

Ta kõrvutas Iiri Vabariikliku Armee liikme Bobby Sands'i saatust, kus suri vangistuses näljastreigi tagajärjel 1981-mese aasta kevadel, akadeemik Andrei Sahharovi omaga. Sofinski ütles, et läänemaailm oli tähistanud Andrei Sahharovi 60-ndat sünnipäeva, kuid Bobby Sands'il ei olevat kunagi olnud võimalust jõuda sellesse vanusesse.

Nõukogude esindaja andis mõista, et Sands'ist oleks võinud saada sama kuulus isiksus kui Sahharov.

Seepeale võttis vastuseks uuesti sõna briti peadelegaat William, öeldes, et Sands oli olnud omaenda ülestunnistuse kohaselt terrorist. Williams meenutas asjaolu, et nõukogude võimud hukkasid mõned aastad tagasi kolm armeenlast süüdistuse alusel, et nad olid asetanud pommi Moskva allmaaraudtee süsteemi, öeldes, et neid inimesi pole kunagi kirjeldatud Läänes kui kodanikeõiguste eest võitlejaid. Siinkohal nentis briti diplomaat tõsiasja, et umbes samal ajal

kui Sands oli suremas 1981-sel aastal, suri eestlane Jüri Kukk nõukogude vangistuses samuti näljastreigi tagajärjel.

Vahe kahe mehe vahel seisnes selles, et Kukke ei vangistatud terrorismi pärast, vaid hoopis selle tõttu, et ta oli pidanud kampaaniat eestlaste õiguste eest.

Inglise diplomaat lisas, et veel teine vangistatud eestlane Mart Niklus on praegugi pidamas näljastreiki, kuna tal ei lubatud kõneleda oma emaga eesti keeles, siis kui ema tuli oma poega vanglas külastama.

Lääne-Saksa esindaja sekkus seejärel käimasolevassse debatti omapoolse vastulausega, kuna nõukogude esindaja oli kritiseerinud türklastest ja teistest rahvustest välistööliste kohtlemist Lääne-Saksamaal. Bulgaaria ja Türgi esindajad põrkusid kokku türgi vähemusgrupi olukorra üle Bulgaarias. Ja Hollandi delegatsiooni juht Bob Croin võttis sõna selleks,

et kaitsta ebaametlike Helsingi kokkulepete täitmist järgivate rühmituste õigusi.

Balti rahvusgruppidel koos ukrainlaste, poolakate ja tshehhide ning slovakkidega oli Ottawas ajutine informatsioonibüroo, mis asus ühes sealses hotellis, konverentsihoone otseses läheduses. Balti delegatsioonid on seniseks külastanud umbes kümne Ottawa konverentsil osaleva riigi esindusi selgitamaks järjekordselt Balti riikide küsimust. Kõnesolev mitme rahvusgrupi informatsioonibüroo saavutas konverentsi esimesel nädalal küllaltki palju tähelepanu Ottawa konverentsist osavõtjate hulgas.

N. Liidu õli Nikaraaguasse

Ortega edukas reis Euroopasse

MANAGUA — N. Liit on lubanud varustada Nikaraaguat õliga, teatas president Daniel Ortega tagasi jõudes oma reisilt 14-sse maasse, eesmärgiga hankida majanduslikku abi leevendamaks USA kaubanduslikku embargot. N. Liit rahuldavat vähemalt 80—90 protsenti Nikaraagua õlivajadusest sel aastal.

Ortega väitis, et iga maa, mida ta külastas, olla lubanud Nikaraaguale majanduslikku abi. Ta ei avaldanud täpsemaid andmeid lubatud abi ulatuslikkuse kohta, ent väitis, et juba ainuüksi N. Liidult saadav õli olla tasunud reisi.

Valitsuse ringkonnad ütlevad, et Ortega läks Moskvasse lootusega 200 miljoni dollarilisele abile. Nikaraagua päevane õlitarvidus on 15.000 vaati,

mis aasta tarviduseks ümber arvestatuna tähendaks umbes 200 miljoni dollarilist summat.

Ortega alustas oma reisi 26. aprillil, mõned päevad enne president Reagani teadaannet kaubanduslikust embargost Nikaraagua vastu.

1500 hukkus keeristormis

Dhaka, Banghaldesh (AP) — Tohutu keeristorm Bengali lahes, ajades enese ees kolme meetri kõrgust veemüüri uhas merre ühe saare elanikkonna. Hukkunute arvu hinnatakse 1500-le; tuhanded on kadunud ja vähemalt 50.000 inimest jäänud kodutuks.

Sudharamis tekitasid tuuled, mille kiirus ületas 160 kilomeetrit tunnis, mitme meetri kõrgusi tõusulaineid, mis matsid enese alla mitmed asulad koos elanikkonnaga. Valitsus on määranud 500.000 dollarit abistamiseks ja päästeaktsioonide läbiviimiseks.

Eestlaste Kesknõukogu Kanadas ja Balti Liit Kanadas korraldusel

KÜÜDITAMISE 44. AASTAPÄEVA ÖKUMEENILINE JUMALATEENISTUS

neljapäeval, 13. juunil 1985 algusega 7.30 õ.
St. Paul'i Anglican kirikus, 227 Bloor St. E.

Jutlus õp. U .PETERSOO, solist A. KITTASK, läti ja leedu koorid.

Eestlaste Kesknõukogu Kanadas

KEVAD-ÜLDKOOSOLEK

laupäeval, 8. juunil 1985 algusega kell 10 homm.
Toronto Eesti Majas

Koosoleku peakõne LAAS LEIVAT teemal — „SÕJAKURJATEGIJAD" JA INIMÕIGUSTE PROBLEEM TÄNAPÄEVAL

Referaat — EKN valimised

„estonia"

KONTSERT

teisip., 11. juunil kell 7.30 õ.
Walter Hall, Edward Johnson Bldg. U. of T.

Pääsmed $8.—, pensionärid ja õpilased $6.—
Saadaval E. Abistamiskomitees ja kooriliikmeilt

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

VABA EESTLANE

VÄLJAANDJA: O/Ü Vaba Eestlane, 1955 Leslie St. Don Mills, Ont. M3B 2M3

TEGEVTOIMETAJA: Hannes Oja

TOIMETAJA: Olaf Kopvillem

TOIMETUSE KOLLEEGIUM: Karl Arro, Heino Jõe, Olev Träss

TELEFONID: toimetus 444-4823, talitus (tellimised, kuulutused, ekspeditsioon) 444-4832

TELLIMISHINNAD Kanadas: aastas $54.—, poolaastas $30.— ja veerandaastas $16.—

TELLIMISHINNAD väljaspool Kanadat: aastas $68.—, poolaastas $37.— ja veerandaastas $19.—

Aadressi muudatus 70 c. — Üksiknumbri hind 70 c.

KUULUTUSTE HINNAD:
üks toll ühel veerul: $5.00, esiküljel $5.50

FREE ESTONIAN

Published by Free Estonian Publisher Ltd.
1955 Leslie St. Don Mills, Ont. M3B 2M3

Balti Vabadusliidu 4. Inimõiguste konverentsi banketil Los Angeleses. Pealauas istuvad vasakult dr. Olgierts Pavlovski, Läti Ülemaailmse Liidu esimees Washingtonis, president Ronald Reagani assistent Valges Majas Linas Kojelis, BVL abiesimees (päev hiljem valiti esimeheks) Avo Piirisild. Kõnelemas Ameerika Hääle direktor Eugene Pell Washingtonist. Foto: Danute Azeika

Gorbatshov näitab värvi

Läänemaailmas on esimene vaimustus pärast võimuvahetust Kremlis vaibunud. Esialgsed suured lootused uue ajastu algamiseks N. Liidus seoses Mihhail Gorbatshovi valimisega kommunistliku partei peasekretäriks ja seega kõige suuremate võimupiiridega varustatud meheks punases impeeriumis on hakanud pikkamööda tuhmuma ja nii mõnedki Gorbatshovi ülistajad on tõmmanud nüüd mantlikraed pelglikult üles ning nende rõõmus optimism on muutunud pessimistlikuks mornitsemiseks.

Põhjused sellisteks meelemuudatusteks on küllalt kaaluvad. Kuigi Gorbatshovi valitsemisaeg on selleks veel lühike, et tema poliitilist pulsilööki täielikult tundma õppida ja tema riigimehelikke võimeid grammidega kaaluda, on tema senised kõned ja väljendused nii sise- kui ka välispoliitiliste küsimuste kohta mõista andnud, et Mihhail Gorbatshovi isikus ei ole tegemist N. Liidus praegu valitseva kommunistliku süsteemi parandajaga, ajakohastajaga ja uuendajaga, vaid vana süsteemi paikajaga ja lappijaga. Praeguste tundemärkide järele otsustades ei ole Gorbatshov novaator ja uude ideede rakendaja, vaid seniste luitunud trepiastmete kulutaja; ta ei ole mees, kes paneks uusi kuivi puid kustunud tuleasemele ja puhuks selle heleda leegiga põlema, vaid vana kooli katlakütja, kes kogub kokku poolpõlenud tükke ja katsub neile elusädet sisse puhuda.

Uue peasekretäri sisepoliitiline programm ja välispoliitilised seisukohad selgusid täies ulatuses 23. aprillil Moskvas toimunud N. Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee pleenumil, kus Gorbatshov esines mitu tundi vältinud kõnega, milles ta võttis põhjalikult vaatluse alla nõukogude elus viimasel ajal üleskerkinud probleemid, eriti majanduslikku sektorisse puutuvad küsimused. Kõnest jäi üldiselt mulje, et Gorbatshov on väga mures N. Liidu majandusliku elu stagneerumise pärast ja katsub leida vahendeid ja abinõusid praegustest raskustest ülesaamiseks, kuid nende vahendite rakendamisel ei oska, ei taha või ei riski ta kasutamisele võtta radikaalsemaid võtteid, mis senistest kulunud dogmadest kõrvale kalduvad ning seega vanade õigeusklike parteitegelaste vererõhku kõrgendavad.

Gorbatshovil oli julgust oma kõnes kinnitada, et „rööbiti tehtud edusammudega on meie maa majanduslikus arengus viimastel aastatel tugevnenud ebasoodsad tendentsid, mis on tekitanud palju raskusi. Tänu partei aktiivsele tööle on 1983. aastast alates õnnestunud rahvamajanduse paljude lülide tööd järele aidata ja olukorda mõnevõrra parandada. Ent raskused ei ole kaugeltki ületatud ning meil tuleb rakendada palju jõupingutusi, et rajada alus kiirele edasiliikumisele."

Analüüsides esinevaid raskusi mainis Gorbatshov, et õigel ajal ei pööratud vajalikku tähelepanu tootmise arengu muutunud objektiivsetele tingimustele, vajadusele kiirendada tootmise intensiivistamist, muuta majandamismeetodeid. Peasekretäril on ka vastus valmis, kuidas neist raskustest üle saada. Ta väidab, et ainsaks võimaluseks siin on teha suuri ühispingutusi ja kasutada laialdaselt teadus- ja tehnikarevolutsiooni saavutusi, viies sotsialistliku majandamise vormid vastavusse nüüdisaja tingimustega ja vajadustega. Gorbatshov usub, et N. Liidus õnnestub sotsialistliku süsteemi juures saavutada kasvutempo kiirendamist, kuid see on võimalik ainult siis, kui kõrvuti tehnilise arenguga ning juhtimise ja planeerimise ümberkorraldamisega tugevdatakse kõikjal organiseeritust ja distsipliini ning võideldakse pillamise ja kadude vastu.

N. Liidu majanduselu üheks kurvemaks nähteks peab Gorbatshov praakkaupade tootmist. Ta leiab, et praagi tootmine on tegelikult materiaalsete ressursside raiskamine, nõukogude rahva töö pillamine ning seepärast peabki toodangu kvaliteedi igakülgne parandamine olema majanduspoliitika keskpunktiks. Kuivõrd tähtsaks peab Gorbatshov praagi vastu võitlemist selgub tema kategoorilisest lausest: „Kvaliteet ja veel kord kvaliteet — see on praegu meie loosung!"

Kuid Gorbatshovil on varuks veel üks võte nõukogude majanduselule hädavajaliku süsti andmiseks. Nii mainib ta, et arendades ka edaspidi tsentraliseeritud alust strateegiliste ülesannete lahendamisel, „on tarvis julgemini edasi liikuda ettevõtete õiguste ja nende iseseisvuse laiendamise teed mööda, evitada isemajandamist ning suurendada sel alusel töökollektiivide vastutust ja huvi töö lõppresultaatide vastu." Siin vihjab peasekretär ettevõtetele suurema iseseisvuse andmise vajadusele, kuid ta ei selgita, kuidas seda nõukogude süsteemi juures teha, mainides ainult, et on tarvis alustada töö ümberkorraldamist ka majanduse juhtimise ülemistes sfäärides.

Eriliseks murelapseks peasekretärile on nõukogude põllumajandus. Ta mainib, et elanikkonna varustamine toiduainetega on mõningal määral paranenud, kuid kolhoosidel ja sovhoosidel on võimalusi toidukaupade tootmise oluliseks suurendamiseks. „On tarvis neid võimalusi peremehelikult ära kasutada ning rakendada efektiivselt olemasolevat potentsiaali," ütleb Gorbatshov, kuid jätab selgitamata, kuidas saab kolhoosi esimees peremehelikult käituda, kui ta peremees ei ole ja peremees asub hoopis-tükis Moskvas.

Suur osa Gorbatshovi kõne teisest poolest oli pühendatud N. Liidu välispoliitikale ja sisaldas teravat kallaletungi Ameerika Ühendriikidele ja president Reaganile. Nende küsimuste juurde tuleme edaspidi tagasi, kuid käesoleva analüüsiva ülevaate lõppresultaadina võib konstateerida, et N. Liidu Kommunistliku Partei uus peasekretär Mihhail Gorbatshov näeb ja tunneb neid puudusi ja väärnähteid, mis eksisteerivad nõukogude majanduses, kuid ta ei leia olukorra parandamiseks muud teed kui kommunistliku partei kaudu korda ja distsipliini tugevdada, produktsiooni suurendada ja elanikkonnalt suuremat tööpanust välja pigistada.

See on puhtakujuliselt Andropovi poolt alustatud piitsapoliitika jatkamine, kus inimestelt nõutakse üha suuremaid tööpingutusi, kuid vastutasuks ei lubata midagi. Seda poliitikat on N. Liidus aetud üles alla kõikumistega oktoobrirevolutsioonist alates ning veeretatud sellega elanikkonna õlgadele iga aastaga üha suuremaid pingutusi ja kannatusi. Seda teed hakkab nüüd tallama ka Mihhail Gorbatshov. Ja seda ei tee ta tõenäoliselt mitte kätest ja jalgadest seotud parteisulasena, vaid ideelise ja veendunud marksistina-kommunistina, kes ikka veel ei taipa, et kommunismi propagandasalved on ammu tühjaks ammutatud ja sealt pole rahvale enam midagi uimastamiseks ja meelitamiseks pakkuda. Jääb üle ainult piitsa anda ja survet suurendada, mis ei tiivusta aga tehnikarevolutsiooni kasutamist ning ei lahenda N. Liidu probleeme, vaid viib kogu süsteemi veelgi suurematesse raskustesse ja lõpuks täielikku ummikusse.

K. A.

Reagani Kesk-Ameerika poliitika

VALGE MAJA WASHINGTON,
16. aprillil, 1985.

Armas härra Piirisild:

Paljude aastate jooksul olete te kuulnud minu korduvaid hoiatusi hädaohust, mis varitseb Ameerika Ühendriike Ladina-Ameerika maades. N. Liidu tegevus Kuubas, Grenadas ja teistes Ladina-Ameerika riikides on selgeks näiteks, et isegi ookeanid ei suuda kaitsta meie kodanikke kommunismi hädaohu vastu. Me oleme kiiresti lähenemas otsustavale hetkele selles hemisfääris, kus me peame määritlema oma tuleviku kujunemise.

Küsimus seisneb selles, kas Ameerika Ühendriikid aitavad neid, kes teevad pingutusi demokraatia ja rahu säilitamiseks Nikaraaguas ning kaitsevad oma naabrite ja endi julgeolekut või kas me hülgame oma sõbrad ja lubime ühel N. Liitu pooldaval valitsusel levitada vägivalda ja kaost, millega kaasuks miljonitesse ulatuv põgenike laine üle meie lahtiste piiride.

Ühel pool on sandinistid, kes tulid Nikaraaguas võimule 1979. aastal, kui osa koalitsioonist. Nad tõotasid vabadust, demokraatiat ja rahu, ent nad valetasid maailmale. Veendunud kommunistidena hakkasid nad peatselt võimu haarama sama mustri järgi nagu seda on tehtud paljudes teistes maades, kasutades vägivalda ja terrorit. Nad asutasid salapolitsei, alustasid suurejoonelist sõjaliste jõudude ülesehitamist, kiriku tagakiusamist ja ajakirjanduse tsensuuri. Konfiskeerisid varandusi ja vägivaldselt küüditasid inimesi ning mõrvasid süütuid kodanikke.

Sandinistid on avasüli vastu võtnud kõiki N. Liidu blokki kuuluvate riikide esindajaid ja rahvusvahelise terrorismi juhte Liibüast, Iraanist ja PLO koosseisust. Samuti toetavad nad kommunistlikke geriljasid Salvadoris ja terroriste Kostarikas ning Honduuras. Võimuhaaramine Ladina-Ameerikas nende pahempoolsete jõudude poolt muudaks meie liitlaste usalduse Ameerika Ühendriikidesse küsitavaks ja esimest korda meie ajaloos asetaks meie maa tõelisse hädaohtu.

Avo Piirisild

Kommunistidele Nikaraaguas osutavad vastupanu vabatahtlikud vabadusvõitlejad, kelle arv on tõusnud 15.000-le. Paljud neist on üle tulnud sandinistide hulgast. Nad võitlevad õiguse eest ise määrata oma saatust ja tulevikku. 1. märtsil nad andsid oma poolehoiu relvastamata demokraatlikule opositsioonile ja pakkusid kommunistidele vaherahu, et alustada katoliku kiriku vahendusel läbirääkimisi esialgselt lubatud demokraatia, isikuvabaduse ja rahu saavutamiseks.

Ma olen ise teinud rahu ettepaneku, mis hõlmaks vaherahu jõustumist ja kiriku vahendusel läbiviidavaid läbirääkimisi. Ühenduses sellega, ma palusin demokraatliku opositsiooni pikendada nende poolt pakutud vaherahu 1. juunini, millega nad ka nõustusid, kuigi see on hädaohtlik. Ja ma olen palunud kongressi vabaks anda 14 miljonit dollarit vabadusvõitlejate ja nende perekondade abistamiseks — summa, mida ei kasutata sõjaväeliseks otstarbeks tingimusega, et kommunistid nõustuvad vaherahuga ja läbirääkimiste alustamisega.

Minu ettepanek on leidnud Nikaraagua naaberriikide poolehoiu kaasa arvatud Salvadori president Duarte, kes nimetas seda „õigeks sammuks õigel ajal". Ta soovitas tungivalt Kongsessile seda ettepanekut toetada.

Kommunistid loodavad, et Kongress lükkab selle ettepaneku demokraatliku opositsiooni toetamiseks tagasi. Kui see peaks juhtuma, siis on tegelikult kõik takistused kommunismi levimiseks kõrvaldatud. Tahaksin Teile öelda, et Teie isiklik toetus selles küsimuses on ääretult tähtis. Küsimus seisneb Nikaraagua vabaduses ja Ameerika Ühendriikide ja tema naabrite julgeolekus.

Ronald Reagan

MÄRKUS: Vastupidi president Reagani lootusele täitis USA Kongress kommunistide soovi ja keeldus nimetatud summa vabaks andmist.

Sotsialismimaa „First Lady"

Moskva vaatlejail on olnud viimasel ajal palju tegemist: kolm riigijuhti maetud 28 kuu jooksul — neljas, 54-aastane Mihhail Gorbatshov võttis ameti üle, olles tulvil „nooruslikku energiat".

Kõige põrutavamaks elamuseks sellel „nõukogude hooajal" oli siiski sotsialismimaa „esimese daami" sünd. Esmakordselt, enam kui poole sajandi jooksul, nähti seda haruldast lindu: ühe N. Liidu juhi abikaasat. Ta nimi on Raisa ja teda ei näidatud ainult üks, vaid KOLM korda Moskva televisioonis oma abikaasa ametisse seadmise seadmise jooksul.

Loomulikult oli ka Stalinil naine, samuti Brezhnevil, Andropovil ja isegi Tshernenkol,

ent kui keegi teab ühegi nende nime, siis peavad tal olema erilised sidemed N. Liidu hierahhiaga.

Ja kui üks tavaline nõukogude kodanik teakski nende nimesid ei oskaks ta nime ja nägu kokku panna — nii vähe on neid daame avalikkuses nähtud.

Üks tüüpiline partei funktsionäär on tavaliselt paksus talvemantlis, karvamütsiga ja ilma kaelata tegelane. Üks tüüpiline partei funktsionääri naine oleks säärane, kelle pilt sotsialistliku realismi kalendris oleks kindlasti fookusest väljas ja must-valge trükis. Mihhaili naisega näib lugu olevat teisiti. Ta olevat 51-aastane professor Moskva ülikoolis, kahe lapse ja ühe lapselapsega. Mis aga võlus lääne ajakirjanikke selle haruldase linnu juures, Gorbatshovite külaskäigul Inglismaale läinud detsembris, olid tema suled.

„The Daily Mirror" kirjutas: „Milline shikk daam ja milline kontrast teiste N. Liidu tuusade abikaasadega . . . kes näevad välja nagu Siberi tammiehitajad.

„The Daily Mail" arvas, et koos oma naisega on Gorbatshov arvatavasti võimeline detentele jälle elu sisse puhuma.

Säärased väited ajavad siiski muigama. Läänemaailmal on kummaline arusaamine, et kui kommunistlikud maad ahvivad neid järgi, siis on maailma poliitiline olukord korras ja hädaohutu. Kui näiteks hiinlased korraldavad Cantonis iludusvõistluse, tähendab see kahtlemata „olukordade soojenemist". Kui Gorbatshov näitab oma naist televisioonis, siis on see juba poliitiline kuumalaine.

Kuidas siis suhtuda N. Liidu läänestumisse —

esimese läänepärase poliitiku naise sündi sotsialistlikus maailmas?

Igal Moskva vaatlejal on vastus olemas: see võib tekitada pisut soojust poliitilises suhtlemises, ent on tarvis mitmeid Raisasid, et tekitada poliitilist sulailma.

The Washington Post

Kommentaarid

Vene ülemvalitsus uue juhi Mihhail Gorbatshovi juhtimisel on avastanud suure vaenlase kommunismile. See pole midagi muud kui iidsetest aegadest vene rahvuslikuks joogiks tembeldatud vodka, mida peetakse kõige kurja juureks praegusel Venemaal. Vodka üleliigne tarvitamine mõjustab partei andmetel produktsiooni allakäiku, viib abielusid karile, on põhjuseks paljudele liiklusõnnetustele ja kuritegudele, on mitme aasta võrra alla viinud meeste keskmise eluea ning pidurdab sündide arvu.

Nagu eeltoodust nähtub, on vodkaga palju pahandusi ning poliitbüroo on nüüd asunud suure energiaga võitlema „viina katku" vastu — sellise tiitli andis teatavasti F.R. Kreutzvald alkoholi pahedele oma 1840. aastal ilmunud karskusteemalises külajutus „Wina-katk."

Nõukogude valitsuse äsja rakendatud uute korralduste kohaselt tõsteti alkoholi joomise iga noortele praeguselt 18 eluaastalt 21 eluaastale, keelati viina joomine avalikes kohtades, lõpetati alkohoolsete jookide müümine enne kella 2 p.l. ning mis kõige tähtsam — otsustati vähendada akoholi produktsiooni. Raskete karistuste alla langeb ka omal käel „metsakohina" pruulimine.

Alkoholi tarvitamine on võtnud kommunistilikul Venemaal ja allaheidetud riikides, kaasaarvatud Eesti, sellised tohutud mõõtmed, et valitsuse häälekandja „Isvestija" nimetab seda „hukatuseks." Kuid samal ajal kui ajakirjandus hurjutab liigjoomist, ei käsitata selle pahe põhjusi. Ainult üks usuvastane ajakiri söendab mainida, et alkoholi tarvitamisele aitavad tunduvalt kaasa tüdimus, linnastumisprotsess ja „sisemiste väärtuste puudumine."

Ajalehed ei julge nähtavasti üksikasjaliselt analüüsima hakata, millest on kommunistlikes riikides tingitud liigjoomine. Selle pahe vaatlemisel jõutakse paratamatult kommunistliku süsteemi juurde, mis on inimestelt võtnud elamisväärse elamise ja teinud neist kommunistliku partei truud orjad ja õigusteta robotid. Korteripuudus, tarbekaupade vähesus, inimestelt nende põhiliste õiguste riisumine ning hall ja rõõmutu elu on viinud inimesed viinapudeli juurde, mis on võimaldanud neile koormavate eluraskuste unustamise.

Kuid viinamüügi piiramine mõjub kahjustavalt ka punaste riigikassale, kuna viin moodustab Venemaal valitsusele ja parteile ühe suurema ja kindlama sissetulekuallika. Kuid viina joomisega tekkivad kahjud on nähtavasti nii suured, et partei on valmis viinajoomise piiramiseks miljardeid rublasid ohverdama. Nähtavasti kalkuleeritakse Kremlis juba, et alkoholi üleliigne tarvitamine võib ohtlikuks kujuneda isegi kommunistlikule süsteemile ja enne tuleb midagi ette võtta kui asi täiesti käest ära libiseb.

Alkohoolsete jookide ülemäärane tarvitamine on kahtlemata tohutusuur sotsiaalne probleem ja pahe, kuid nõukogude inimestelt viinapudeli äravõtmisega võetakse temalt ka viimane võimalus igapäevasest rusuvast ja deprimeerivast eluvoolust ennast välja lülitada ning alkoholiuimast unustust otsida. Kurb!

AMI

Kuulutamine

„VABA EESTLASES"

täidab oma eesmärgi!

VALVEARST NÄDALALÕPUL

1. ja 2. juunil
dr. T. Maimets, tel. 469-1322

8. ja 9. juunil
dr. A. Rebane, tel. 461-6383

Heinsoo Insurance Brokers Ltd.
Eesti Majas
Toronto, Ontario M4K 2R6
958 Broadview Avenue, ruum 202,
Telefon 461-0764

Paavst tervitas eesti keeles

Suurte pühade puhul, nagu jõulud ja ülestõusmisepüha, õnnistab paavst usklikke kogu maailmas (õnnistus „urbi et orbi"). See sünnib mitmes keeles ja sel aastal ka suure üllatusena eesti keeles. Varem nimetati peamiselt suuri katoliiklikke rahvaid ja tervitati nende keeles. Johannes Paulus II täiendab seda nimekirja igal aastal. Käesoleva aasta uudsuseks oli heebrea keel ja läti ning leedu keele järele eestikeelne tervitus. „Kristus on surnuist üles tõusnud", ütles paavst kindlalt ja selgelt, kuid häälest oli kuulda kui suurte raskustega viimased sõnad välja tulid. Ega eesti keele häälikukombinatsioonid pole nii lihtsad kui see meile endile paistab. EPL/FS.

Eesti lauljaskond Rootsis kooride nõupidamiselt. Esireas vasakult Mannj Varep, Maks Lääts, Jüri Raid, Erna Klemmer ja Johannes Aro. Tagareas paremalt dirigendid Rein Tubin, Lembit Leetma ja Eero Karjus. Foto: Trummer

Lauljaskond Rootsis pidas koosolekut

STOKHOLM (EPL) — Eesti Lauljaskond Rootsis pidas Esinduskogu aastakoosoleku Stokholmi Eesti Majas. Ühtlasi tähistati sellega Lauljaskonna 35-aastast kestvust. Kohal olid kõigi suuremate liikmeskooride esindajad Stokholmist, Göteborgist, Norrköpingist ja Eskilstunast.

Koorijuhtidest võtsid koosolekust osa Lembit Leetma ja Rein Tubin Stokholmi Eesti Meeskoorist ja Eero Tarjus Göteborgi Eesti Meeskoorist, ka Jaan Seim Stokholmi Eesti Noortekoorist ja Stokholmi Eesti Algkooli lastekoori juhataja Heli Siikanen. Koosviibimisest võtsid osa ka aukülalisena kodumaise Lauljate Liidu kauaaegne sekretär Nikolaus Metslov abikaasaga ja sealse Lauljaskonna asutajad liikmed.

Esinduskogu koosolekul tekitas elavat mõtetevahetust juhatuse poolt esitatud Lauljaskonna põhikirja muutmise ettepanek,

mille otsustamine liikati järgmise Esinduskogu aastakoosolekuni, andes liikmeskooridele võimaluse ettepanekuga lähemalt tutvuda ja võimalikke omapoolseid ettepanekuid sisse saata.

Lauljaskonna esimees Max Lääts esitas möödunud aastase tegevusaruande ja tegevuskava alanud aastaks.

Viimatimainitus oli mõeldud oluline koht anda arhiivide korrastamisele. Küsimuses on niihästi Lauljaskonna arhiiv kui ka prof. Juhan Aaviku muusikaline pärand. Viimati mainitud otstarbeks kompetentse töörõu värbamiseks on majanduslikku toetust palutud Juhan Aaviku Fondilt. Edasi sisaldab tegevuskava ettevalmistustöid Euroopa Eestlaste Laulupäevaks 1986. a. suvel Heidelbergis, mille korraldamise on enesele võtnud Lääne-Saksamaa eestlased. Lauljaskond kavatseb korraldada üldproovi siinsetele kooridele kevadel 1986.

Valimistel valiti Lauljaskonna esimeheks tagasi Max Lääts,

juhatuseliikmeiks Erna Klemmer, Pilvi Reinoja, Mart Kiiver, Raul Heinsalu ja Mannj Varep;

asemikeks Muusa Ericson, Lii Estonius ja Henrik Klein.

Koosolekule järgnes sõbralik koosviibimine kohvilauas, kus N. Metslov tõi huvitavaid mälestuskilde Lauljate Liidust omaaegses Eestis ja Elise Truuvet jutustas nakatava huumoriga Lauljaskonna korraldatud esimesest laulupeost Stokholmis.

EPL

Kanada luteriusu kirikud ühinevad

Kanada luteriusu kirikute „Constituting Convention" Winnipegis

Evangelical Lutheran Church of Canada ja Lutheran Church of America — Canada Section ühinesid 16.—19. mail Winnipegis, Manitobas ja moodustavad alates 1. jaanuarist 1986. uue kiriku nimega „Evangelical Lutheran Church of Canada".

Asutamise konverentsist võtsid osa E.E.L.K. esindajatena piiskop K. Raudsepa soovil õp. T. Nõmmik ja hr. H. Anniko. Lisaks olid kohal kanada kogudusi teenivad eestlastest vaimulikud: praost H. Saabas ja õpetajad H. W. Johansson ja P. Vanker; eesti koguduste delegaadid P. Möldre, T. Orav, P. Piir ja B. Tedder ning ühe kanada koguduse esindajana pr. M. Pedersen. Konverentsil oli üle 200 vaimuliku, 320 ilmaliku delegaadi, 28 „official guest'i" (nende seas T. Nõmmik ja H. Anniko) ning umbes 200 külalist-vaatlejat.

Asutav konverents võttis vastu uue kiriku ja pensioniplaani põhikirjad, piiskopkondade (neid on 5) ja koguduste normaalpõhikirjad ja terve rida määrusi ja eelarve.

Kiriku presidendiks valiti Lääne-Kanada piiskop, rootsi keelt valdav Donald W. Sjöberg, „executive secretaryks" senine Lutheran Merger Commissioni sekretär õp. Leon C. Gilbertsom.

Uues kirikus on kirikuvalitsuses enamus ja kõik tähtsamad kohad lääne-kanadalaste käes.

Konverentsil esinesid kõnedega Lutheran Church in America peapiiskop dr. J. R. Crumley, American Lutheran Church'i peapiiskop D. Preus, Association of Ev. Lutheran Churches piiskop W. Herzfeld (esimene neegrist piiskop Ameerikas), Missouri Sinodi Kanada osakonna (Lutheran Church-Canada) president dr. E. Treit ning Luterliku Maailma Liidu president, ungari piiskop Z. Kaldy. Ameerika piiskopid oma sõnavõttudes toonitasid peamiselt kiriku missiooni tänapäeva Põhja-Ameerika ühiskonnas, piiskop Kaldy teemaks oli „Kirik ühendava tegurina jagunenud maailmas". Peab mainima, et väljaarvatud üks viide „apartheidile" L.-Aafrikas, oli L.W.F. presidendi kõne ääretult apoliitiline. Lühikesi tervitus-sõnavõtte oli kohaliku katoliikliku ja anglikaani piiskopi poolt, samuti tervitasid isiklikult United Church of Canada moderaator ja mitmed teised.

Konverentsil levitas E.E.L.K. Vancouveri Peetri koguduse delegaat P. Piir kodumaal vahistatud õp. Harri Mõtsniku olukorda tutvustavat lendlehte

ja kogus allkirju palvekirjale õp. Mõtsniku vabastamiseks.

50 aastat tagasi tegutses Kanadas 18 iseseisvat luteriusu kirikut, kõik USA kirikute Kanada osakonnad. Viimase 25 aasta jooksul on need omavahel ühinenud ning ameerika emakirikutest lahti löönud. Uuest aastast tegutseb Kanadas ainult kaks luteriusu kirikut: uus Ev. Lutheran Church in Canada ja Lutheran Church-Missouri Synod ja paar väikest USA kiriku kogudust. Kuigi Eesti Ev. Luteriusu Kirik on Luterliku Maailma Liidu liige, ei ole E.E.L.K. ennast parlamendi aktiga, selletõttu on kõik eesti kogudused nii E.E.L.K. kui ka ühe kanada kiriku liikmed.

Eestlased Winnipegi kirikukonverentsil. Vasakult õp. Tõnis Nõmmik, praost Helmut Saabas (seljaga kaamera poole), Peeter Möldre, Bernhard Tedder, Paul Piir, Tõnu Orav, õp. Walter Johansson, õp. Peeter Vanker. Pildilt puudub Mari Pedersen. Foto: E. Schmidt-Lange

Portlandi pidupäevad

Lääneranniku Eesti Päevade meelelahutuslikum pool

SÕDURITE JA SÕPRADE ÕHTU

Üritus on kavandatud esimese pidupäeva õhtule, et võimaldada tuttavatega kohtumist ja uute tutvuste loomist kohe pidupäevade alguses. Nii jääb veel päevi sõpruse süvendamiseks. Asukoht Marriott hotelli ballisaal. Pidulauad 8-le külalisele. Number pääsmel ja sama number pidulaual määrab pidulise esialgse asukoha. Mitmekülgne kirev kava. Pääsmed $25 isikult. Peotoimkonna esimees Leitmar Kesküla.

PÄEVADE BALL

Algab 4. juulil kell 19.30 „kukesaba" tunniga Marriott hotelli allkorra fuajees. Tund hiljem avanevad uksed ja külalised oma ballikaaslasega jalutavad ballisaali. Numbrid pääsmel juhatavad samale numbrile pidulaual. Ümmargused lauad mahutavad 8 pidulist. Õhtusöögile järgneb tants 18 liikmelise orkestri saatel. Tantsu vaheaegadel ettekanded. Pääsmed $30 isikult. Ballitoimkonna esimees Olav Merilo.

RAHVAPIDU

On üritusterohkeks lõpupäevaks Portlandi Päevadele 5. juulil. Asukohaks Alderbrooki erapark, mis asub umbes 22 miili Portlandist põhjapool suurte metsade rüppes. Nõlvakutega pargialal leidub ruumi mänguväljakutele ,ojale, järvele, ujulale, jalutusteedele ja katusega aladele. Kavakohane tegevus hommikul kella 10-est õhtu kella 10-ni. Kavas: sissejuhatav ja vaimulik osa, lippude defilee, laste ja noorte ettekanded, lõunaoode, eriseminarid, pallimängud, paadisõidud, ujumine, noorte spordivõistlused, rahvatantsijate ja ühendkooride esinemine, õhtusöök (barbecued beef), ühislaulud, spordiauhindade üleandmine, rahvapillimeeste esinemine, tants, lõputseremoonia.

Rahvapidule viivad/toovad selleks üüritud bussid, võimaliku sõidualgusega kell 8 hommikul esimese vahetusele. Lähtekoht Marriott hotelli lähedal. Pääsme hind katab bussisõidu sinna ja tagasi, samuti lõunaoote ja õhtusöögi.

Jõudnud tagasi Alderbrook'ist, on võimalik veel sõpradega jumalagajätuks veeta aega Eesti Klubis, mis on avatul kella 23.00-st kella 02.00-ni Marriott hotellis. Rahvapeo tegevuse koordineerija Kalle Merilo. Pääsmed $25 isikult erandiga lastele: 6—11 a. $10, alla 6 a. vaba.

O. K.

RATAS OPTICAL
219 DANFORTH AVENUE
TORONTO, ONTARIO M4K 1N2
465-6251

Täidame täpselt igat liiki prilli-retsepte, näit. „cataract" tüüpi. Suur valik lasteraame, spordi kaitseprille ja parimas kvaliteedis päikeseprille.
Raamid peamiselt Euroopast, alates $12.— kuni $200.—
Hinnasoodustus kaasmaalastele 10%
Täidame ka kodumaiseid retsepte ja soovikorral saadame ära.

OLD MILL TAILORS
7 RIVERVIEW GARDENS, TORONTO
(1 plokk läänepool Jane'i, Bloori lähedal)
TEL. 769-9535
DAAMIDELE ja HÄRRADELE ÕMBLEMINE TELLIMISTE JÄRGI
RUDY SCHNEIDER

Läti äri
DOWNTOWN WOOLS ARTS & CRAFTS
Uus aadress: ARCADE BUILDING — Tel. 368-5011
Sissekäik: 74 Victoria St. (1. tän. Yonge'st idapool ja 1 tän. Queen'ist lõunapool) Postiaadress: 137 Yonge St., „Shopping Mall", Toronto M5C 2A5
Rikkalikus valikus imporditud lõngu igaks otstarbeks. Haapsalu rätiku lõng. Linaseid materjale. Kanvaa ja palju muud. SKANDINAAVIAST HUVITAVAID MATERJALE KÄSITÖÖKS MUSTRIGA. Tasuta õpetamine ja nõuanne. Külastage meid. Soodsad hinnad.
Avatud: esmasp.—reedeni 9.30—6, laup. 9.30—4.

AINUKE EESTI LILLEÄRI
AARDVARK
1065 STEELES AVE W
NORTH YORK ONT
M2R 2S9
736-1170
Kodus 223-0201
AARDVARK FLORIST LTD
Omanik LINDA SEPP
Avatud 7 päeva nädalas **Lillede koju viimine.**

VABA EESTLANE
kaks korda nädalas

	Maksab Kanadas:	Väljaspool Kanadat:
Aastas	$54.—	$68.—
Poolaastas	$30.—	$37.—
Veerandaastas	$16.—	$19.—

I KLASSI POSTILE LISADA SAATEKULU JÄRGMISELT:

I klassi postiga (kiripostiga):	Kanadas:	USA-s:
aastas	$59.— + $42.—	$47.—
poolaastas	$32.— + $21.—	$24.—
veerandaastas	$17.— + $10.50	$12.—

VÄLJASPOOL KANADAT ja USA-d:
LENNUPOSTIGA aastas $132.—, poolaastas $69.— ja veerandaastas $36.—

Aadressi muudatus 70 centi. Üksiknumbri hind 70 centi
USA aadressidele „ZIP CODE"

Kanada aadressidele palume märkida „POSTAL CODE" ja pangatshekk või rahakaart kirjutada
FREE ESTONIAN PUBLISHERS nimele.

Tellimine saata:
VABA EESTLANE
1955 Leslie St., Don Mills, Ont. M3B 2M3

Palun mulle saata VABA EESTLANE aastaks / poolaastaks / veerandaastaks — tavalise / kiripostiga alates .....
..... 19..... Tellimise katteks lisan $..... sinijuures rahas / tshekiga / rahakaardiga. (Raha saata ainult tähtkirjas).
Nimi .....
Aadress .....
.....
.....
.....

ARMAST EMA JA VANAEMA

LINDA TULVING'ut

sündinud 3. oktoobril 1903 Tartus
surnud 23. mail 1985 Tartus

mälestavad leinas

ENDEL, RUTT, ELO ja LINDA

VARISES IGAVIKKU EESTI VABARIIGI SÕJAKOOLI KASVANDIK

major JULIUS EDOR

sündinud heinakuu 14-ndal 1904 Tartus
surnud jürikuu 29-ndal 1985 New Yorgis

Teda mälestavad leinas

Sõjakooli kolmanda rahuaegse kursuse (1923—26) suurtükiväe kadetid

OLEV KIVIOJA
JAAK KUKK

TES Keskkooli tütarlastekoor laulmas äsjasel kooli lõpuaktusel. Pildil vasakult Marja-Leena Roos, Lisa Kald, Tiia Pihl, Monika Roose, Lisa Soots, Ingrid Silm, Liisa Novek, Kadri Nõmmik, Rita Lees ja Riina Kindlam. Foto: Vaba Eestlane

ALEKSANDER PEEL'i

mälestavad

HANS KUBU perekonnaga
LEOPOLD ROSSBAUM perekonnaga
ÜLO VÄSTOPÄ perekonnaga

Varalahkunud kallist klassiõde

TIINA SALUSOO'd

mälestavad kurbuses tema surma puhul klassiõed Stolzenau gümnaasiumist

TIIU PÄRNSALU tütrega ja
HELVE SORK perekonnaga USA-s

KIRIKUD

TORONTO KOLMAINU EESTI EV.-LUT. USU KOGUDUS

Kirik: 619 Sherbourne St., Toronto (Sherbourne'i allmaa jaam on kiriku kõrval).
Õpetaja O. Gnadentaidch
112 Fallingbrook Rd., Scarborough, Ont.
Telefon 698-7977 või 766-7853
Kantseleis, telefon 921-9417

JUMALATEENISTUS on pühap., 2. juunil kell 11.00 hommikul koos kanada kogudusega. Eesti- ja ingliskeelne jutlus. Jumalateenistuse järel on einelaud kaetud ja eestlaste korraldusel rahvuspärane näitus. Kõne pr. Anne Agurilt meie maast ja rahvast. Koguduse laulu-ansambel, ettekandeid jne.

SURNUAIAPÜHA JUMALATEENISTUS on Mt. Pleasanti kalmistul pühap., 16. juunil kell 11 hommikul eestlaste peamise matusepaiga juures. Lahkunute mälestamine. Laule saadab orelil Georg Ilptal.

ÕPETAJA KÕNETUNNID on iga kuu teisel esmaspäeval kella 6—8 kiriku kantseleis.

VAIPADE & MÖÖBLI PUHASTUS

SEINAST-SEINA JA LAHTISED
ERIK LOKBIK — 447-9834

Emadepäeva kontsert-jumalateenistus

Kaunist muusikat Peetri kirikus

Emadepäeva jumalateenistuse oli Peetri kiriku muusikajuht organiseerinud kontsert-jumalateenistusena. Esinesid pühapäevakooli ja leerieelsete koorid Margit Viia juhatusel ning ulatusliku kavaga veel külaline USA-st, sopran Ellen Parve-Valdsaar.

Margit Viia oma koorigruppidega esitas kaks südamlikku laulu: Soome helilooja Sirkia „Emale". Blokkflöödil aitas siin kaasa veel Monica Roose. Torontos eluneva organisti Leida Pilt'i laul „Emake" oli noorte teiseks emadepäeva tervituseks. Siin aitas koorile kaasa veel organist Roman Toi poolt loodud flöödi-obligaat, mille esitas Tiina Sermat.

Ulatuslikuks kontsert-teenistuseks kujunes sopran Ellen Parve-Valdsaare esitatud seitse laulu.

Need esitati kahes tsüklis. Esimene usuröömus- ja -julge tsükkel sisaldas vokaalselt nõudlikke teoseid klassikalisest vaimulikust muusikast: Bach, Scarlatti ja Haydn. Solist rõõmustas kogudust siin elava ja särava ning rütmirohke muusikaga.

Teine tsükkel oli pühendatud otseselt emadepäevale, ja siin oli külalis-solistil veel uusi, kauneid muusikalisi uudiseid varuks.

Kanadas esiettekandele tulnud Helen Tobias-Duesbergi „Väga õnnis on see . . ." andis nii kompositsioonina kui esituselt kogu emadepäeva jumalateenistusele õige, pühaliku sisu.

Mihkel Lüdigi „Minu altar" haarab oma otsekohesuse ja siirusega. Seda jatkus ka solistile nii vokaalselt kui elamuslikult.

Kaks soome laulu, uudised Torontos — Hannikainen'i „Ema silmad" ja Maasalo „Emale" olid ilusad oma värskuse poolest ja andsid vahel solistile veel toredaid võimalusi omapoolseks hingestatud laulmiseks.

Kogu kontsert-jumalateenistusel mängis koguduse organist dr. Roman Toi.

Koostöö solistiga oli laitmatu, koloratuursetes käikudes solisti toetav ja rütmikindel. Eesti- ja soome helitöödes ta leidis alati sobiva koloriidi ning omapoolselt maalis solistile saateks rea sooje pastell-värve.

Väga hoogsa ja sisuka jutluse pidas koguduse õpetaja Andres Taul.

Leo Tamberg Valgamaalaste Seltsi esimeheks

Aasta eest asutatud Valgamaalaste Seltsi aastapeakoosolek peeti 16. mail Eesti Maja klubiruumes, algusega kell 7.30. Koosoleku juhatajaks valiti Leo Tamberg ja protokollijaks Vally Johanson.

Aruanded esitas esimees Tamberg. Aastane tegevus oli olnud võrdlemisi tagasihoidlik. Peamine saavutus oli see, et esmakordselt oli Valgamaa esindatud korrapäraselt valitud esindajatega, nii Maakondlikus esinduskogus kui ka Esto-84 raames. Maakondade Päevast võttis osa 95 valgamaalast (külalisraamatu andmetel). Killapeost võttis osa arvukas valgamaalaste pere ja kavalises osas esines Valgamaa nimel Lydia Tori omaloominguga. Samuti oli Valgamaa esindatud igal Maakondade esinduskogu koosolekul ja abistamas nii Esto-84 Maakondade Päeva raames kui ka Killapeo korraldamisel.

Tulude-kulude aruanne oli tasakaalustatud $616.13, kusjuures aastane ülejääk oli $361.13 ja raha kassas $341.13.

Tuleviku tegevuskavasse võeti liikmete värbamise aktsioon, kusjuures iga kohalolija ülesandeks anti värvata vähemalt 3 uut liiget.

Juhatusse valiti järgmised: Leo Tamberg — esimees; Hans Piirsalu — sekretär; Alma Allik — laekur ja Arnold Till abiesimehena Hamiltoni valgamaalaste esindajaks. Moodustati ka daamide komitee, kuhu valiti Helle Kreem, Linda Gailisels ja Leida Eerme.

Kohalalgatatud küsimuste raames avaldati soovi korraldada eeloleval sügisel tutvumisõhtu — „potluck" kohvilaud. Samuti otsustati tulevikus koosolekuid pidada pühapäevasel päeval.

Läbirääkimiste kestel sattus seltskond kaunite kodulinnade (Valga ja Tõrva) mälestuste rajale. Meenutati õpetajaid, kelle karakterid jätsid unustamatuid mälestusi (Säinas-Põrra, Nappasson, „leedi" Voitk jt.) Tuletati meelde vanu sõpru-tuttavaid ja nende saatusi, mis teada olid — mõned kurvad, mõned rõõmsad. Pr. Hilda Vähi hoolitses kohvi ja kookide eest. Õhkkond mutus üha lõbusamaks ja kodusemaks ja suhtumine Valgamaalaste Seltsi tulevikku ja tegevusse üsna positiivseks.

Meeliülendav koosolek lõppes kell 9, kuid kohvikus käis naditav vestlus edasi.

V. J.

Suur usuline demonstratsioon Belgradis

BELGRAD — Umbes 50000 serbia ortodoksi võtsid osa kiriklikust tseremooniast, mis on üks suuremaid mittepoliitilisi kogumisi kommunistliku Jugoslaavia ajaloos. Tseremoonia haripunktis 86-aastane üheksa miljoni ortodoksi vaimne juht patriarh Harman asetas kiriku põhikirja ehitamisel olevasse St. Sava kirikusse.

RAAMATUPIDAJAD

JOHN E. SOOSAR
C. A.
Chartered Accountant
181 University Ave., Ste. 1802
Toronto, Ont. M5H 3M7
Tel. 864-0099

ARSTID

DR. S. BROGOWSKI
OPTOMETRIST (OPTIK)
Tel. 531-4251
412 RONCESVALLES AVE.
AT HOWARD PARK

JAAN ALMER
KATUSETÖÖD
Tel. 293-2128
773-2014
Teeme uusi ja parandame vana nii linnas kui ka suvilates.

Alvin alarmsüsteemid
varguse ja tule vastu
Tel. 496-2334
kodus 499-8193
Küsida ALLAN PRÜMMEL

Leinateateid

Stokholmis suri 26. märtsil Georgi Kruuse, sündinud 16. detsembril 1917 Eestis.

USA-s Bridgetonis suri 14. veebruaril Marie Truumees, sündinud 20. novembril 1902 Saaremaal.

Tallinnas suri 10. veebruaril Heljo Pettai, neiuna Riismandel, sündinud 17. novembril 1916 Rakveres.

USA-s Ft. Worthis suri 17. veebruaril Ksenia Rooks, neiuna Pormeister, sündinud 28. novembril 1924 Tartus.

Göteborgis suri 20. märtsil Helene Talts, sündinud 16. juulil 1897 Saardes.

Stokholmis suri 23. märtsil Eino Joandi, sündinud 2. märtsil 1911 Tallinnas.

Asuküla suri 9. märtsil Erna Lehnsen, sündinud 10. aprillil 1903 Tallinnas.

Stokholmis suri 27. märtsil Silvia Edström, neiuna Miller, sündinud 29. juulil 1927 Tartus.

Brownsville'is Texases suri 27. märtsil Johannes K. V. Vöörtmann, sündinud 22. juunil 1907 Saaremaal.

Göteborgis suri 29. märtsil Kaarel Maidra, sündinud 14. märtsil 1894 Laeval.

Shveitsis suri 7. märtsil Sven-Erik Olsson, sündinud 7. juulil 1923 Pärnus.

Stokholmis suri 29. märtsil Olga Viliberg, sündinud 1. aprillil 1908 Eestis.

Lindingöl suri 6. aprillil Emilie Kalle, neiuna Rosenberg, sündinud 30. märtsil 1881 Eestis.

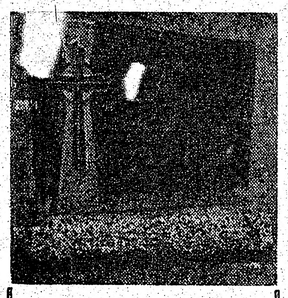

HAUAKIVID
Eesti ettevõte
YONGE MEMORIALS LTD.
2044 Yonge St. Toronto, Ont. M4S 1Z9
(Davisville & Eglintoni vahel)
Tel. 487-2147

Eesti Sihtkapital Kanadas

Annetused, testamendi-pärandused ja mälestusfondid on tulumaksuvabad. Suunake oma annetused noortele ja teistele eesti organisatsioonidele

Eesti Sihtkapital Kanadas

kaudu tulumaksuvaba kviltungi saamiseks. — Eesti Maja, 958 Broadview Ave., Toronto, Ont. M4K 2R6

Kontinentaalse poolt eelistatud ja traditsioonilisele kujunenud

MATUSEMAJA

Matusemaja on üle 115. aasta teeninud Metropolitan Toronto sama perekonna poolt väljakujunenud traditsioonidega. Moderniseeritud avarad ruumid, kvalifitseeritud personal ja hõlbulikud parkimisruumid.

Väärikas teenimine

ROSAR-MORRISON FUNERAL HOMES LTD.

T. L. MORRISON — Funeral Director
467 Sherbourne St., Toronto, Ont. M4X 1K5
Telefon 924-1408

Filmiauh
Alar Kivi

Kanada tel
mide võistlus
kodumajandus
ja iludusvaher
duse kategoor
Kodumajanc
määrati talle t
terlikkuse alal
graafi ehk ka
filmis „Light
jõud) eest. Fi
bide Canada I
Samas kateg
matograafia a
sion" lavastan
male ettevõtte
Riietuse kat
vilo kolmanda
Bum Movin"
eest.
Tervishoiu
kategoorias sai
„Day in, da
eest. Jaekaub
anti talle tööm
filmi „Fall &
filmimise eest
Kanada rek
'85 tulemused
korraldajate
NERS.

Avastati
seinamaa

Tallinna kor
ruumiks mõeldu
sel leiti Pikk t
seinamaaling.
kuulub XV saja
liselt hästi säili
kui kultuurim
eemaldasid sein

Üksik härra soo
TU
daamiga 50-
Kirjad: P.O. B
Mississauga, On

„Enne
XIII Põhja-
Baltimores

XIII Pö
all „Enne ja
1985. Laulup
Laulumehed
Connecticuti
New Yorgi
Toronto Eesti

Kontserdipäev
nesid lauljad ühi
le Baltimore „E
pererahvas oli s
pärase söögilaua
le eest neid hil
kiideti ja tänati.
Ühendkooride
kell 12, Clifton
ruumides. Uus,
kas auditoorium
lest laulule sobiv
varsti tulleminek

Kontserdi algu
bes 300 kuu
esinejaid koos
üle saja mehe.
salvestati helili

Kohaleilmunui
lupäeva avas lv.
more meeskoori
dutas lühidalt
traditsiooni ja m
haleilmunuid.
Järgnes kontse
osas „Enne . . ."
koorid. Selle osa
loojailt Brenner,
ja Härma) olid
I Eesti Laulupeo
sajandivahetusel.
heldusid koorijuh
iga mees saaks „

Siis esines Tor
koor solistkoo
koosseisus kol
loojailt Karindi
saks.) Neljan
laul", Fr. R
Toi) ettekando
bariton Avo K
periga klaveril.

Pärast lühikest
ühendkooride II
mega „Vabas k
samuti neli laulu,
pu, Simm, Aav J
Järgnevalt „an

asakult Marja-
ilm, Liisa No-
Vaba Eestlane

sioon

mbes 50000 ser-
id osa kiriklikust
s on üks suure-
si kogumisi kom-
laavia ajaloos.
punktis 86-aasta-
ortodoksi vaim-
arman asetas ki-
amisel olevasse

PIDAJAD

OOSAR

ountant
e., Ste. 1802
M5H 3M7
099

T D

OWSKI
(OPTIK)
251
LES AVE.
PARK

MER
TÖÖD
2128
2014
me vanu nii
vilates.

steemid
vastu
%
193
RÜMMEL

neelde vanu
nde saatusi,
öned kurvad,
Hilda Vähi
ookide eest.
lõbusamaks
tumine Val-
vikku ja te-
eks.
olek lõppes
käis naudi-

V. J.

Filmiauhindu Alar Kivilole

Kanada televisiooni reklaamfilmide võistlusel määrati auhindu kodumajanduse, riietuse, tervishoiu ja iludusvahendite ning jaekaubanduse kategoorias.

Kodumajanduse kategoorias määrati talle teine auhind töömeisterlikkuse alal lavastaja/kinematograafi ehk kaameramehe töö eest filmis „Light power" (Valguse jõud) eest. Film tehti Union Carbide Canada Ltd. tellimisel.

Samas kategoorias sai ta kinematograafia auhinna filmi „Explosion" lavastamise eest, tehtud samale ettevõttele.

Riietuse kategoorias sai A. Kivilo kolmanda auhinna filmi „Bum Bum Movin" filmimise juhtimise eest.

Tervishoiu ja iludusvahendite kategoorias sai ta kiitusekirja filmi „Day in, day out" lavastamise eest. Jaekaubanduse kategoorias anti talle töömeisterlikkuse auhind filmi „Fall & Winter Catalogue" filmimise eest

Kanada reklaamfilmide võistlus '85 tulemused avaldati võistluse korraldajate väljaandes WINNERS.

Avastati XV sajandi seinamaal

Tallinna komisjonikaupluse laoruumiks mõeldud hoone remontimisel leiti Pikk tänav 39 haruldane seinamaaling. Arvatakse et see kuulub XV sajandisse. See on osaliselt hästi säilinud. Avastus tehti kui kultuurimälestiste uurijad eemaldasid seintelt tapeedikihid.

Üksik härra soovib

TUTVUST

daamiga 50—60 a. vanuses.

Kirjad: P.O. Box 155, Stn. A, Mississauga, Ont. L8A 3A1

Eesti Kodu Segakoor. Pildil esireas vasakult E. Ivand, A. Tarand, A. Valgerist, Ed. Tobreluts (koorijuht), T. Kents, A. Kullango, L. Anelin; teises reas A. Voika, J. Herma, M. Plutus, A. Kelemit, A. Koppel, V. Musta; kolmandas reas A. Lepismaa, A. Koppel, P. Kents, A. Pallop, V. Voika, J. Haiba, A. Pähn. Koor esines hiljutisel Eesti Vabariigi 67. aastapäeva aktusel Eesti Kodus. Foto: O. Haamer

Mis toimub praegu okupeeritud Eestis?

Uusi fakte venestamisest ja koloniaalvõimude laastamistööst kodumaal

Eesti Rahvusnõukogule on viimasel ajal saabunud hulgaliselt informatsiooni, mis hästi valgustab praegust olukorda okup. Eestis. Suurem osa sellest informatsioonist käsitleb Eesti kultuurivaramu hävitamist, eesti muinsusväärtuste, looduse ja keskkonna rikkumist. Avaldame selle informatsiooni kodumaalt saadud sõnastuses.

KULTUURIVARAD KAOVAD VENEMAALE — SURNUAEDU RÜÜSTATAKSE

◍ 1978. a. sügisel avastati Saaremaal lennuvälja laiendades kuldaare ja relvi (arvatavalt osa 1187. a. Sigtuna sõjasaagist). Päeval, mil aare avastati, saadeti kõik leitu lennukiga Venemaale, teadmata kuhu. Eesti arheoloogid ei saanud leide isegi mitte näha.

◍ 1982. a. taheti Toolse lossivaremetesse sisse seada Julgeolekukomitee piirivalvevägede vaatluspunkti. Tohutute pingutustega õnnestus see siiski ära hoida.

◍ 1983. a. sügisel pandi Ilumäel asuvas von Pahlen'ite surnuaias toime hauaröövi. Kurjategijad on seni tabamata.

◍ Kukruse surnuaiast on järele jäänud ainult kaks väravaposti ja Eduard Tolli mälestuskivi, millel ilutseb silt: „Tuntud vene polaaruurijale E. Tollile". Kogu surnuaiast on säilinud veel kahe Tolli esivanema hauaplaadid, mille ümbrus on reostatud pudelikildude ja prahiga kuna surnuaed on muutunud vene kolonistide „piknikukohaks". Kukruse mõisahoonesse on majutatud rändtöölised. Mõisahoone on haledas olukorras, hoonet ääristavad lagunenud puukuurid ja haisvad solgiaugud. Halvas olukorras on enamus vanu mõisahooneid, samuti on lood surnuaedadega. Tallinna Kaitseväe Kalmistul on Eesti sõdurite hauad peaaegu täielikult hävitatud, osa allesjäänud hauakive on happega üle valatud, et kirju keegi enam lugeda ei saaks ja seega ei teaks Eestimaa vabaduse eest langenutele austust avaldada. Enamikule haudadele on peale maetud tibladest „vabastajad". Et Kopli ja Kalamaja surnuaiad on täiesti hävitatud, see oli vist väliseestlastele juba ennegi teada. Praegu asuvad nendes kohtades metsistunud parkide moodustised kus vene „vägilased" oma „kultuuri" demonstreerides välijoominguid korraldavad ja kuhu minek on eesti rahvusest kodanikele lausa elukardetav.

VANDALISM HÄVITAB EESTI MUINSUSVÄÄRTUSED

◍ Narvas vestlesid 1984. a. mõned meie inimesed „Hermanni" kindluses restauraatoritega. Eestlasi nende hulgas ei kohatud. Töö lõppedes valvavad kindlust neli verekoera, vältimaks Narva nüüdseks juba täiesti venestunud (96% venelasi) elanikkonna vandalismi. Abinõudest hoolimata on eelkindluse seinad täismaalitud venekeelseid hüüdsõnu, milles figureerib sõna „Shved". Sama kiri on sisse lõigatud Narva raekoja välisuksele.

◍ Lasnamäele hakatakse 1985. aastast ehitama 17-korruselisi elamuid. Tallinna vanalinn ja Eesti muinsuspärand on samal ajal pinnuks silmas okupatsioonivõimudel, kes tähäksid parema meelega maa pealt pühkida kogu meie kultuurivara. Ehitusest ja arheoloogiamälestistest Lasnamäel pajatab arheoloog, ajalookandidaat Vello Lõugas 1983. a. ajakirja „Horisont" 5. numbri artiklis „Veel kord Lasnamäe aastatuhandest": „Tallinn kasvab ... Kui Mustamäe mikrorajoonid kerkisid viljatuile liivikuile, siis praegune Lasnamäe ehitustander haarab enda alla juba tüseda „kultuurikihiga" alad. Väo, Kuristiku ja Nehatu külade enam kui kahe tuhande aasta pikkune ajalugu on jätnud lagedatele loopealsetele hulgaliselt mälestisi alates meie ajaarvamise eelse aastatuhande kivikalmest kuni tänapäevasteni välja."

„Arvukama muististerühma moodustavad 1. aastatuhandest e. m.a. pärinevad kiviristkalmed ja väikeste lohkudega kultusekivid. Suhteliselt ohtrasti jäi neid praegu rajatava IV mikrorajooni alale. Kuna pealmine mulla ja paekiht eemaldatakse seal kohati kuni meetripaksuselt, ei pidanud ehitajad võimalikuks muistiseid töö käigus säilitada." Kommentaarid on liigsed.

Lisame veel mõned väljavõtted 23. novembri 1984. a. ajalehest „Sirp ja Vasar", artikkel „Rebala Lugu" (autor V. Lõugas — Ene Paaver): „Küla ise — too ürgkogukondlik sumbküla — on Tallinna külje all tänaseni alles. Aga — paarisaja meetri kaugusel seisab Maardu Keemiatehase kaevandusfront. Lahtisele kaevandamisele läheb Rebala põldude ja karjamaade all olev fosforiidimaak. „Akadeemik" Lihhatsov ütleb minu arust (Vello Lõugas) õigesti: „Inimene on kõlbeliselt paikne olevus. Isegi rändrahvastele tähendasid peatusteks sobivad rännakualad paiksust. Ainult ebakõlbelisel inimesel ei ole kuskil püsi ja ta on võimeline hävitama teiste paiksust."

Autor rõhutab veel: „Meil ENSV-s on esmakordselt nii teravalt kokku põrganud tootmise ja kultuuri huvid. Kuid me ei tooda ju tootmise pärast, me toodame homse kultuuri nimel ja seda ei ehitata ometi minevikukultuuri varemetele." Just Eesti kultuuri hävitamise ja võõra tööjõu sissetoomise eesmärgil toimubki okupeeritud Eestis tegevus, mida on tõesti raske tootmiseks nimetada. Keegi ei vaja seda rämpsu, mida meil „toodetakse", keegi ei vaja sellist „tootmist".

(Järgneb)

„VABA EESTLANE"
on valvel eestlaskonna
üldhuvide eest!

„Enne ja nüüd"

XIII Põhja-Ameerika Eesti Meeslaulupäev Baltimores

XIII Põhja-Ameerika Eesti Meeslaulupäev, motto all „Enne ja nüüd", toimus Baltimores USA-s, 18. mail 1985. Laulupäevast võtsid osa neli koori: Baltimore Eesti Laulumehed (koorijuhid Evald ja Mati Tammaru) — Connecticuti Eesti Meeskoor (koorijuht Ants Laan) — New Yorgi Eesti Meeskoor (koorijuht Erik Veski) ja Toronto Eesti Meeskoor, Charles Kipperi juhtimisel.

Kontserdipäeva hommikul kogunesid lauljad ühisele hommikueinele Baltimore „Eesti Majja"; lahke pererahvas oli seal maitseva eestipärase söögilaua korraldanud, mille eest neid hiljem tubli lauluga kiideti ja tänati.

Ühendkooride lauluproov algas kell 12, Clifton Lake High School ruumides. Uus, meeldiv ja mahukas auditoorium oli akustika poolest laulule sobiv. Proov läbi, oligi varsti tulleminek ees.

Kontserdi alguseks oli saali umbes 300 kuulajat kogunenud; esinejaid koos koorijuhtidega oli üle saja mehe. Kogu õhtu kava salvestati helilindil.

Kohaleilmunuid tervitas ja Laulupäeva avas lv. Ado Valge, Baltimore meeskoori esimees. Ta puudutas lühidalt Meeslaulupäevade traditsiooni ja mõtet ja tänas kohaleilmunuid.

Järgnes kontsert, mille esimeses osas „Enne..." esinesid ühendkoorid. Selle osa neli laulu (heliloojailt Brenner, Säbelmann, Läte ja Härma) olid ajastust, mis algas I Eesti Laulupeoga, lõppes umbes sajandivahetusel. Tavakohaselt vaheldusid koorijuhid iga lauluga, et iga mees saaks „käe soojaks".

Siis esines Toronto Eesti Meeskoor solistkoorina 42-mehelises koosseisus kolme lauluga (heliloojailt Karindi, Ritsing ja Ernesaks.) Neljanda laulu („Mu laul", Fr. R. Kreutzwald/R. Toi) ettekandele tuli veel appi bariton Avo Kittask, Ch. Kipperiga klaveril.

Pärast lühikest vaheaega järgnes ühendkooride II kontserdiosa, nimega „Vabas kodus". Selles oli samuti neli laulu, heliloojailt Türnpu, Simm, Aav ja Võrk.

Järgnevalt „anti sõna" õhtu solistile, bariton Avo Kittaskile. Ta laulis kolm laulu heliloojailt Toi, Aav ja Virkhaus ning mõned lisapalad. Laulja teenis pälvitult tubli aplausi; täpse ja meeldiva klaverisaate solistile andis Charles Kipper.

Sellele järgnes ühendkooride esitusel kontserdi kolmas osa, nimega „...ja nüüd". Lauldi viis laulu, milledest kolm laulu: Ed. Tubina „Sõmeralt sõrmikule", Jüri Mandre „Lõikusekuul" ja Salme Purre „Me lähme koju" olid uustulnukad Meeslaulupäevade kavades.

Ülejäänud koorilaulud olid tavakohaselt eesti meeslaulu raudvara, mis sel õhtul järjekordselt Fr. R. Kreutzwaldi poolt kirjapandud sõnu kinnitasid, et ... „eesti laulud ja laulikud veel ikka elavad!"

Kontserdi lõpul tulid lillebuketid koorijuhtidele, solistile ja suurt vaeva näinud korraldajatele, millised nägusate ja rahvariideis näitsikute poolt üle anti... mõnel juhul isegi suudluste saatel. Löödi naelad laulupäeva mälestuseks kooride lipuvardaisse ja lepiti pärast Eesti hümni laulmist kerge kahetsustundega sellega, kui kell 18.00 kõik lõppenud oli.

Teatava lohutuse andis laulupäevapublikule peaaegu koheselt järgnenud „Rahvapidu" Baltimore moodsas Convention Centre's.

Pärast pakutud õhtusööki tuli jõuline tantsumuusika ja teataval määral õnnestunud jalakeerutus seinast seinani vaibal; kooride „lisapalad" ja Avo Kittaski kergemasisulised meeleolulaulud.

Kõik võeti koosolejate poolt soojalt vastu ja koosviibimine lõppes tublisti pärast südaööd. Oli jälle kord kinnitatud vanu sõprussidemeid, loodud ka mõningaid uusi ning kõigil oli olnud tore olemine!

KOHO
+
TIN-BO korraldavad
SPETSIAALREISI HIINASSE
6. okt. Torontost
19 päeva $3639.— Can.
Lähemaks informatsiooniks helistada tel. 485-9437
KOHO
INTERNATIONAL TOURS INC.
191 Eglinton Avenue East, Suite 104,
Toronto, Ontario M4P 1K1
Phone (416) 485-9437

KEVADINE ERIPAKKUMINE
PRAEGU, ENNE TÖÖHOOAJA ALGUST VÕITE SAADA MEILT ALUMIINIUMITOOTEID ODAVATE KEVADISTE HINDADEGA!
Aluminiumist aknad ja uksed
Termoaknad
Aknaluugid
Välisseinakatted
Räästaalused (soffit & fascia)
Vihmaveerennid
Katused
SOOME ETTEVÕTE
TASUTA EELARVED
PAULI JUPPI ALUMINUM
34 Charles Tupper Dr.
281-1175
Scarborough
Alcan Building Products
Authorized Dealer
ALCAN

PLUMBING, HEATING & REPAIRS
Eesti ettevõte
Õli-, gaasi- ja elektrikütted • Korstnavoodrid (chimney lining).
• Ahjude puhastamine.
Tel. 275-1280 — Roland Kullik

ILMUS KOGUTEOS
METSAÜLIKOOL
suures formaadis, 226 lk, palju fotosid
Kaastöölised professorid:
ILSE LEHISTE, IVAR IVASK, FELIX OINAS j.t.
Artikleid eesti kultuurist ja muust
Toimetanud HEINO SUSI
Saadaval Vaba Eestlase talituses
Hind $25.— pluss saatekulu $1.50

Idakirikud ei pääsenud Stuttgardi konverentsile

Stuttgardis toimus rahvusvaheline teadlaste konverents teemal „Kirik ja sotsialistlik ühiskond Ida-Euroopas". Konverentsist võttis osa 180 Lääne-Euroopa maade esindajat, nende hulgas ka EELK peapiiskop Konrad Veem.

Stuttgardi konverentsi valmistati ette kui spetsialistide kohtumist Idast ja Läänest. Alguses oli terve rida Ida-Euroopa riikide delegaate andnud nõusoleku osalemiseks, kuid nende riikide kommunistlikud ametivõimud keeldusid hiljem tervele reale idabloki maade delegaatidele andmast viisat. Kuna aga ettevalmistused olid sisuliselt kaugele jõudnud ei tahetud algatust pooleli jätta. Nii toimus konverents 15. märtsist 24. märtsini ainult Lääne-Euroopa osavõtjatega.

Konverents kuulutati avalikuks ja tung sinna oli nii suur, et 200 soovijat jäi ukse taha. Konverentsi korraldajad olid rooma-katoliku kirik, evangeelne kirik ja Shveitsi instituut „Glaube in der Zweiten Welt".

Etteknnded olid kõrge kvaliteediga, katoliku kiriku poolt oli esindajaks Viini kardinal König, kes on pikemat aega olnud Vatikani idaasjade osakonna juhataja.

Suured kiriklikud maailmaliidud ei olnud kohal, väljaarvatud üks vaatleja.

Konrad Veem võttis Stuttgardi konverentsi sisu järgmiselt kokku: „Ettekandeist selgus, et tänapäeval etendab marksistlik ideoloogia N. Liidus ainult dekoratiivset osa. Seda on asendanud riigi ideoloogia, kus kommunistlik partei ütleb: „Riik on minu." Nimelt valitseb riigis doktriin, kus etatism on viidud tipuni välja. Sellele allutatakse kõik, ka inimesed on neutraliseeritud. Mitte kellelgi pole õigust arvustada N. Liitu. Arvustamist ei õigusta ei filosoofia, ei ideoloogia, ei usk ega rahvuslus. Kaks viimast tegurit osutavad kõige visamat vastupanu. Eriti seal, kus usk ja rahvas langevad kokku. Nii tulevad mõlemad tegurid tegelikust elust, näiteks Poolas. Leedus, vähemusgruppide juures Bulgaarias ja Jugoslaavias ning islamiusulistes nn. „vabariikides" N. Liidus endas.

Peapiiskop K. Veem ütles, et konverentsil oli „tohutult palju õppida". Kohapeal oli sõlmitud paljudega isiklikke kontakte ning osaletud diskussioonides.

KS/EPL

SPORT

Spordiuudiseid kodumaalt

Gruusias peetud N. Liidu autode ringrajasõidumeistrivõistluste avaetapil vormel-3-klassis sai treeningsõitude põhjal esimese stardipositsiooni viiekordne N. Liidu meister eestlane Toomas Napa, kes asus ka esimesest ringist kohe juhtima ning ei andnud liidrikohta korrakski käest. Teine koht kuulus mullusele meistrivõistluse hõbemedalimehele, kuid neljas oli eestlane Raul Sarap, viies Aavo Soots, kuues Urmas Haamer.

Vormel „Vostok"-klassis lõpetas kolmanda kohaga Toivo Asmer, Urmas Põld oli seitsmes.

☆

Mexico olümpiatiirus toimusid maailmameistrivõistlused õhkrelvadest laskmises. Osa võtsid 47 riigi sportlased. Püstoliharjutuses alustas Inna Roose 365 silmaga (400-st), kuid võistkond, kuhu ta kuulus tuli 1130 silmaga maailmameistriks. Kaaslased lasksid 384 ja 381.

Spordimärkmeid

Vasaraheite maailmarekordimees Juha Tiainen heitis San Joses peetud võistlusel 74,90, jäädes selle tulemusega siiski teisele kohale. Iirlase Hegarty tulemus oli 77.52.

☆

Saksa odaviskaja Gerhard Stock suri pika haiguse järel Hamburgis enne 75-aastaseks saamist. Stock võitis 1936. a. Berliini olümpiamängudel odaviskes kuldmedali, mis arvati olevat kindel soomlase Matti järvise võiduala. Ta oli sportdirajal veel pärast sõdagi, rohkem vana kuulsuse kui sporditulemuste tõttu.

☆

Walnutis peetud kergejõustikuvõistlustel kaotas kanadalanna Angela Chalmer 3000 m jooksus ameeriklannale Ruth Wysock'ile, ajad 8.59,75 ja 9.00,02. Naiste 10000 m võitis austraallanna Lisa Martin ajaga 32.34,15, kanadalanna Linda McClennan oli teine 32.43,35.

RISTSÕNA NR. 1242

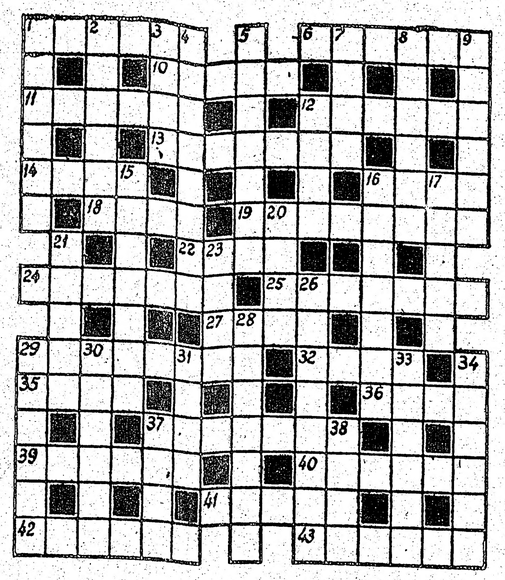

Põikread: 1. Ühekohaline arv, 6. Aafrikas, 24. Pisiriik Euroopas, 25. Linn Leedus, 10. Vankri osad, 11. Viga, 27. . . . hoidja — elukutse, 29. Haritud, peen, 32. . . . . teadus — omaaegne raamatusari Eestis, 35. Sugulased, 36. Meeste riietusese, 37. Väärtpaberid, 39. Okaspuumets, 40. Ässad, 41. Sülelus, 42. Sidepidamisvahend, 43. Naiskuju Vanas Testamendis.

Püstread: 1. Lühikese kestvusega, 2. Graafiline kunstiteos 3. Kuningas Vanas Testamendis, 4. Riigi- või kohtuametnik, 5. Siledaks, läikivaks hõõruma, 7. Õilis mõte, 8. Mürgita uss, 9. Produkt, 12. Taimede kaitsevahend, 15. Aine algosad, 16. Eesti kirjanik, 17. Linn Musta mere ääres, 20. Magades, 21. Mehenimi, 23. Kivihunnik, 26. Mitte lubatud, 28. Hüplema, 29. Kirjanik Suve Jaani kodanlik nimi, 30. Endine vald Tartumaal, 31. Laevade paranduskoht, 33. Peatselt, 34. Kõrgeim eesti sõjaväelane II maailmasõja ajal.

RISTSÕNA NR. 1241 LAHENDUS

Põikread: 1. Pisargaas, 7. LUB, 9. Aurama, 10. Peet, 11. Narr, 12. Embama, 13. Stants, 15. Usin, 16. Taevalik, 19. Peet Aren, 21. Kuld, 23. Elutee, 24. Sprott, 27. Sada, 28. Udar, 30. Eemale, 31. Dip, 32. Alma Mater.

Püstread: 1. Ppp, 2. Inerts, 3. Antenn, 4. Gangster, 5. Aare, 6. Surmav, 7. Lava, 8. Barakkide, 13. Suupisted, 14. Aime, 17. Ennetama, 18. Laut, 20. Antsla, 21. Kuduja, 22. Lebame, 25. Ramp, 26. Tael, 29. Rar.

Auhinnavõitjad hiljutisel eesti squashi esivõistlusel. Pildil vasakult Evi Heinar, Jaan Arro, Jaan Laaniste, Lea Vares, Mart Hommik, Peeter Oolup, Peter Sild, Karin Vagiste, Aiki Saaremets, Andrus Kõresaar, Paul Reinsoo, Toomas Heinar ja Peeter Toome.

RAAMATUID

MÜÜGIL „VABA EESTLASE" TALITUSES

	Hind $	Saatekulu ¢
EESTI SKAUTLUS VIISKÜMMEND AASTAT	2.—	$1.—
ESTONIAN SCOUTING	3.—	.50
Fred Limberg — ISAMAA EEST	18.—	.70
EDUARD RÜGA graafik ja maalija	9.—	.70
Ivar Ivask — ELUKOGU	10.—	$1.—
Heino Jõe — LUGU KÄBIST, LUGU KÄNNUST	2.—	.50
Anna Ahmatova—Marie Under — REEKVIEM	3.50	.50
Herbert Michelson — KODUMAALT VÕÕRSILE	10.—	.50
Herbert Michelson — SKAUTLIKUL TEEL	3.—	.50
Herbert Michelson — NOORSOOTÖÖ RADADEL	3.—	.50
Herbert Michelson — EESTI RADADELT	9.—	.50
Paul Laan — MÕTTELEND — pilte ja peegeldusi	5.—	.50
Aarand Roos — JUMALAGA, KARS JA ERZURUM	6.—	.50
Ants Vomm — VARJUD (luuletuskogu)	8.—	$1.—
Salme Ekbaum — AJATAR (luuletuskogu)	4.—	.50
Johan Pitka — RAJUSÕLMED	8.80	.50
Urve Karuks — KODAKONDUR (luuletuskogu)	6.—	.50
Hannes Oja — KOPUTUSED ENESES (luuletuskogu)	1.50	.50
Hannes Oja — TUNNETE PURDEL (luuletuskogu)	2.75	.50
Andres Küng — MIS TOIMUS SOOMES?	14.—	.50
Einar Sanden — LOOJANGUL LAHKUMINE TALLINNAST	16.20	.50
V. Veedam — LURICH AMEERIKAS	8.—	.70
E. Uustalu — TAGURPIDI SÕUDES (Mälestusi 1914—1943)	18.—	$1.—
A. Roos — RÄNDAMAIE (luuletuskogu)	6.—	.70
Prof. Felix Oinas — KALEVIPOEG KÜTKES j.m. esseid	13.—	$1.—
E. Sanden „SÜDA JA KIVID"	19.50	.70
I. Külvet — NÄITEMÄNGURAAMAT (5 näidendit)	15.—	.70
H. Rajamaa — MARIE UNDER INIMESENA	4.—	.50
Arvi Tinits — VÄLGUMÄRGI KASVANDIKUD	47.—	
Saatekulu Kanadasse $1.50, mujale		$3.—
Gisela McBride — TALES FROM ESTONIA	5.75	.50
V. Kimberg-Kotkas luuletuskogu PILVE ALL JA PILVE PIIRIL	7.—	.70
E. Uustalu — FOR FREEDOM ONLY	14.—	1.—
REHVITUD PURJEDEGA II	8.—	1.—
NAER ON TERVISEKS — kõdijutte	8.—	.70
Ilmar JAKS — NEPTUN	18.—	1.—
Ivar Ivask — VERANDARAAMAT luuletuskogu	7.—	.70
S. Ekbaum — luuletuskogu ÕHUMÄRGI ALL	10.—	$1.75
Ants Vomm RISTSÕNAD II	2.25	.70
NAER ON TERVISEKS II	12.—	$1.—
M. Juhkam — USK ON MEID AIDANUD (Valimik vaimulikke sõnavõte kodumaale)	12.—	$1.50
TAIMI PROOS — ELUKIIGEL (luuletused)	10.—	.50
E. Eerme — EESTI EKSLIIBRIS VÄLISMAAL IV	5.—	.70
H. Meret — TEREMI JUTUSTUS	25.—	$1.50
LISANDUSI I mõtete ja uudiste vabale levikule Eestis	20.—	1.—
A. Mägi — EUROOPA RAHVASTE AJARAAMAT 264 kl., köites	$22.—	—.70
		US$2.00
Robert Kreem — VANDEGA SEOTUD	15.—	$1.50
E. Past — MAALT ja MERELT	$10.—	$1.50

Julia Klaar

SÕJA JALGU JÄÄNUINA

Eestist lahkumise ja Rootsi pääsemise lugu

3.

Et meil sünnipäevalapsele midagi pakkuda polnud, siis laulsime mõned eesti laulud. Me olime ju õhtuti pimedas õhtusööki oodates küllalt koos laulnud ja nüüd pani meie koor välja oma parima. Sellega võitsime ka külaliste lugupidamise. Ei mäleta enam mida kõike laulsime, kuid „Tahaksin kodus olla" ja „Postipoiss" on meeles.

Kuid ilusa ohvitseriga ei lasknud perenaine meid juttu ajada. Üldse mitte ühegi külalisega, kui märkas — oli kohe jaol, kas mõne naljaga või muul ettekäändel vahetas tantsupartneri välja. Meie ei saanud aru tema teguviisist ja olime tusased ta peale. Hiljem, kui külalised olid läinud, saime teada, et ta kartis meie suude pärast, et äkki räägime nendega seda, mida pole vaja teada haakristi härradel. Ja see ilus härra olnud see kõige kardetavam.

Kui olime kuu aega selles puhkekodus nälginud, külmetanud ja puhanud, tuli ometigi Berliinist Hilfsellest tagasisõidu luba ja tänukiri peremehele, kes me eest nii hästi hoolitsenud! Ja sakslane lollakas oli sellest nii vaimustatud, näitas seda igaühele, et niisugust kirja ei saadeta igamehele! Leidis vist et ta oli tõesti seda väärt. Muigasin omaette ja kiitsin takka järele. Olgu igal endast hea arvamine. Minu lahkumine kujunes sealt kuidagi kurvaks. Olime, vaatamata kõigele, selle kuu aja jooksul hakanud üksteisest lugupidama. Pererahvas, poolakatest teenijad ja 4 perekonda eestlasi, kes pidid siia edasi jääma. Sel ajal olid Varssavi pärast lahingud käimas ja karta oli raudtee läbilõikamist. Sõja mürin kostis juba siia.

TAGASI LESCHTINES

Oma laagrisse Leschtinesse jõudsime tagasi paar päeva enne jõule. Tõin kohvris pisikese jõulukuusegi puhkekodust kaasa, kuid siia oli mägedest kuuski toodud, nii et mul polnud seda eriti vaja. See „Deutsche Ordnung" oli veel tolajal nii täpne. Posenis tuli meil ümberistuda Dresdeni sõitvale rongile. Kohe kui maha tulin oma viie lapsega ja pakkidega oli juures, ei tea millal meid juba märganud, valget käelinti kandev naine ja küsis kuhu sõidame. Teatasin oma sihi, haaras ta osa pakke, ja muudkui — tulge järele. Viis meid teisele perroonile ja käskis oodata, et niipea kui rong ette tuleb, tuleb ta tagasi. Nii oligi. Juba ta aitas lapsed ja pakid peale. Rong on sõjaväge ja rahvast täiskiilutud. Ise ei olnud veel peal, kui rong juba liigub. „Mensch-Mensch", karjusid sõdurid ja tõmbasid mu vagunisse.

Puhkekodust tagasi jõudes ei läinud ma enam tagasi oma endisesse laagrisse, sinna suurde saali, vaid meid oli määratud esimesse laagrisse. Üks tuba oli tehtud tühjaks, 11-liikmeline Viia perekond oli saanud Zaubernitzi külla privaat-korteri. Nüüd mahtusime siia tuppa neli ema oma lastega. Mina viiega, pr. U. kahega, pr. S. ühega ja prl. L. oma babyga. Seega oli meid ühes toas 13 inimest ja lõpuks toodi meie tuppa veel pr. S. ema, kes oli suremas haige ja kes surigi mõni nädal hiljem samas toas. Meil ei olnud toas muud mööblit kui voodid paberist aluskottidega ja — püüridega. Naiste laagrite jaoks oli siia ka üks meeseestlasest velsker ametisse pandud. Tema ei elanud laagris, vaid ta omas perega külas erakorteri. Ta arstis meie pisihaigusi. Suuremate puhul tuli arst kohale. See arst, sakslane muidugi, ei pidanud meiesuguseid üldse inimesteks. Ei ta meie pärast oma käsi pesnud ega oma nahkjakki seljast võtnud, isegi mitte seljakotti seljast. Abi tast suurt ei olnud. Nüüd saime toidukaardid oma kätte. Igaüks võis keeta või küpsetada oma normitoidust kuidas oskas. Algul toidupuudust ei olnud, samuti mitte söepuudust. Mida lähemale tuli sõda, seda napimaks jäi toit. Märtsikuus ei saanud enam kõike toitu kaartide järgi kätte. Lõpuks puudus kartul hoopis. Talumeestelt sai veel normisigarettide vastu: üks sigarett ja 2 kartulit. Mida küllalt sai, oli suhkur. Seda anti vahest leiva asemele, vahest kartuli kaartide vastu. Elasime ju suhkru maal. Olime alalisel toidujahil külades. Punane peet oli see mida küllalt sai osta. Vedasime seda seljakottide täied koju. Kolm korda päevas oli punane peet toidusedelil. Hommikul küpsetatud peet suhkruga, lõunaks mingisugune peedi rossolje ja õhtuks uuesti küpsetatud peet.

Jõulud Leschtine laagris oli omaette elamus. Sel ajal oli kõike veel saada ja me küpsetasime igaüks ise omad jõulusaiad ja koogid. Küll oli siis laagri köögis sagimist! Meil puudusid söögilauad nagu harilikul kodanikul. Istusime oma jõulutoiduga igaüks oma voodi serval, toidukauss süles ja lasime hea maitsta. Jõuluõhtul tuli külarahvas meile jõulurõõmu tooma. Toodi jõulupuu, ehted ja küünlad. Suured kotid maiustustega olid toonud Santa Klaus abilistega välja jagamiseks. Meie lapsed kutsusid neid pahempidi kasukais poisse karudeks. Lastele jagati jõulupiparkooke, suured paksul sokud, südamed, mehed, kompvekke, puuvilja ja mänguasju. Iga laps sai rikkalikult. Pärast laulsime ühiselt oma kodumaa jõululaule, mis jäid meile kurku kinni. Kodud ja omakseid olid veel liiga värskelt meeles. Ka külarahvas sai meie lauludest ja laste deklamatsioonidest haaratud. Nad aina pühkisid pisaraid, kuigi ei saanud sõnakestki aru. Nad soovisid meile kõike head, ja et meie järgmised jõulud veedaksime uuesti oma kodumaal. Saatus tahtis, et järgmisel jõulul olid selle küla rahvas samuti kodudest aetud ja olid samasugused põgenikud nagu meie. Nad olid böömi sakslased. Külla jäid ainult üksikud perekonnad, kes olid tshehhid, meie maja peremehega eesotsas, ja kes ka sai uueks bürgermeistriks. Vana bürgermeister viidi minema. Ta oli meie põgenike vastu väga heatahtlik.

VIIMASED ÖÖD LESCHTINES

Elasime Leschtines 7 kuud, okt. 1944 kuni maini 1945, kuni sõda lõppes. Olime arvamisel, et meie jääme jagamisel lääne tsooni. Inglane oli päris lähedal, Aussigi linnas juba. Aga ühel hommikul ärgates selgus, et venelane oli külas. Mis meist siis nüüd saab?

Kuid sel päeval ei saanud midagi. Venelane sõitis ainult läbi, terve päev vooris neid, küll hobustel, küll autodel. Neil polnud aega peatuda. Sakslased olid visanud püssid metsa,(sidunud valged lindid ümber käe ja tulid venelastele vastu. Mitte enam marsi taktis, vaid nagu see, kes läheb koju pärast ränka ja rasket ebaõnnestunud tööd.

Kogu küla oli heisanud valged palakad varda otsa. Miks? Kas keegi siis nõudis ka talumehelt allaandmist? Ainult majal, kus elasime meie, lehvis uhkelt Tshehhi puna-valge-sinine. Maja peremees oli tshehh, ta naine ja laps oli viidud juudina minema!

(Järgneb)

Jälgige eesti organisatsioonide tegevust VABA EESTLASES!

ADVOKAADID

ADO PARK, Q.C.
HETHERINGTON, FALLIS & PARK
Advokaadid-notarid
365 Bay St., Suite 401. 363-4451
Ohtuti 447-2017 või 929-3425

Tõnu Toome, B.A.Sc.,LL.B.
TOOME & PEASE
Advokaadid-notarid
Yorkdale Place, 1 Yorkdale Road, Suite 207
Toronto, Ont. M6A 3A1
Telefon 785-5550
kodus 762-2367

TOOMAS ÕUNAPUU
B.A., B.P.E., LL.B.
ADVOKAAT — NOTAR
129 John Street,
Toronto, Ont. M5V 2E2
Telefon 597-1714

ANDRES OLVET, LL.B.
Advokaat-notar
Bigelow, Hendy, Shirer & Unkkivi
789 Don Mills Rd.
Tel. 429-3110

KÕIKIDEKS KINDLUSTUSTEKS
H. LATER & CO. Ltd.
INSURANCE BROKERS
1482 Bathurst St., 4 kord (Bathurst—St. Clair)
Telefon kontoris 653-7815 ja 653-7816

OPTICAL STUDIO Ltd.
R. SCHMID, saksa optik
Suur valik euroopa prilliraame: Zeiss, Rodenstock, Metzler. Spetsialiseerunud contact lenside alal.
1586 BLOOR ST. W. 1 tänav lääne pool Dundas'e subway'd
Tel. 535-6252

ELEKTRIK
Sisseseaded, uusendused ja parandused elumajades või ettevõtetes.
Hailing 762-9190
Litsents nr. E 1044

BON AIR APPLIANCE SERVICE
PARANDAME
külmutuskappe ja pliite — igat liiki
☆ 31 aastat tööpraktikat ☆
Tel. 533-9334

Eesti veterinaararstide ühing Rootsis 40-aastane

Eesti veterinaararstide ühing Rootsis asutati 27. märtsil 1945. a. eesmärgiga 1940-ndal aastal sufetud „Eesti loomaarstide ühingu" kontinuiteedi jätkamine ja legitimatsiooni taotlemine.

Eestist lahkus ümberasumise teel ja üldise põgenike vooluga sadakond loomaarsti, seega ligi üks kolmandik Eestis tegutsenud veterinaararstidest. Sõja lõppedes ja immigratsiooni vaibudes ülemeremaadesse oli Rootsis umbes poolsada eesti veterinaararsti. Pärast vastavate kursuste lõpetamist paigutati nad tööle veiste kunstliku seemendumise ühingute juurde — mitmeid edutati sheff-veterinaararstideks. Mitmed on saavutanud rahvusvahelise kuulsuse nagu professorid H. Tillmann ja E. Roots.

Ühingu tegevus on olnud mitmepalgeline. Erilist märkimist väärib ajakiri „Eesti veterinaararst", mida on ilmunud 18 numbrit, kokku 1300 lehekülge ja sadakond fotot. Kuigi ühingu liikmete arv on aastate kulgedes vähenenud, püütakse tegevust jätkata.

Eesti Agronoomide Selts Rootsis 40-aastane

Eestis tegutsenud Eesti Agronoomide Selts asutati novembris 1920. a. Praegune EAS, sisuliselt sama, ent vormiliselt erinev organisatsioon loodi 1945, aasta aprillis Upsalas, kus Rootsi Põllumajandusülikooli juures olid mitmed eesti agronoomid leidnud töökoha. Selts asus energiliselt tööle eesti agronoomidele töökohtade leidmiseks. Liikmete arv tollal oli 50 ümber. Ümberasumise tõttu Põhja-Ameerika mandrile ja surmajuhtumite tõttu on liikmete arv mõnevõrra langenud, olles praegu 35 tegevliiget ja 15 külalisliiget — tegevliikmeist on pensioniikka jõudnud 30.

Mis puutub EAS tegevusse, siis peale omavahelisi kooskäimisi antakse välja publikatsioonide seeriat „Toimetised", mis on pühendatud eesti põllumajandusteadlaste elu ja töö kirjeldamisele dokumenteerimisele. Selles seerias on senini ilmunud kolm trükist: prof. Anton Nõmmiku, prof. Nikolai Rootsi ja agr. dr. Arnold Kivimäe kohta. Seeriat jätkatakse. EAS pühitseb oma juubelit kokkutulekuga Eesti Majas Stokholmis 8. juunil, 1985.

Ilmar Külvet

Muljeid Mustalt Mandrilt (1)

Kairo, kaos ja püramiidid

Virgun varakult, võõrana tundunud voodis, tõmban lahti aknaeesriided ja heidan unise pilgu linnale, mis hakkab end pikkamööda uduloorist välja rullima. Kõigepealt paistab silma jõgi, ebamääraselt kalkjashallina nagu tänapäeva jõed enamasti ikka, siis paar minaretti, mis pistodadena lõhestavad ähmasust ja lõpuks kui silmad hakkavad harjuma, suur osa kogu linnast, mis laiub kaksiratsi üle jõe. Jõgi peab siis olema Niilus ja linn Kairo — esimene peatuspaik meie pikal Aafrika reisil.

Ent vaatepilt ei tundu ühelgi viisil aafrikapärasena. Varasest tunnist hoolimata voorib lüngatus reas autosid üle silla, jõel liiguvad praamid, pikad ja roostesed nagu jõetranspordilaevad kõikjal ja järsku kuulutab muezzin oma palvehüüdega, mis kostab kiledalt läbi aknapaneeli, et kõik peab hetkeks seisatuma kummardumiseks Allahi poole. Autoliiklust see muidugi ei peata, kuid sillasamba lähedal loksuval alusel laotab tumedas kaftanis mees oma palvevaiba kõiepuntra kõrvale ja koogutab end suunas, kus peab asuma Meka. See kõik on selgesti nähtav Kairo uusima ja kõrgeima hotelli — Ramses Hiltoni kahekümne viienda korruse aknast.

Araabia maailm jah, kuid mitte Aafrika, nendime nagu vist kõik teisedki Egiptuse külastajad. On ju Egiptus ikkagi Aafrika vaid geograafiliselt, miljöölt aga pigem Aasiat või Vahemere piirkonna Euroopat meenutav nii nagu see peabki olema loomupärane kolme maailmajao kokkupuutekohale. Tunduks nagu midagi ühist Kreekaga, kuid mitte Ateenaga. Ateena oleks võrdluseks liialt suursugune.

Paar tundi hiljem kui liigume turismibussis kohati vaid tollhaaval läbi südalinna, hakkab Kairo meile pikkamööda tuttavamaks muutuma, kuid mitte sugugi kodusemaks.

„14 miljonit elanikku ja pool miljonit autot. Praegu ehitatakse allmaaraudteed", kostab giidi hääl mikrofonist. „Kolme aasta pärast peaks valmis olema ja siis transpordib see miljon inimest päevas". Pisut nagu uhkeldavana tundunud toon muutub aga pooleldi iroonilseks, kui ta lisab:

„Sellest poleks suuremat kasu kui linnaelanike arv praeguse tempoga paljuneb. Tuleks hakata kohe uut ehitama. Kairos tuleb igal aastal umbes 340.000 hinge juurde ja kogu maa kohta teeb see 1,2 miljonit."

Just siis kui need sõnad on lausutud, venitab end meist mööda üks briti päritoluga kahekorruseline buss, mille küljelt võime lugeda suuretähelist reklaamkirja: TARVITAGE TOPS'i KONDOOME. Meie seltskond ei suuda hästi naeru pidada ja märgitakse, et eks nõu ja abi sellele probleemile tundu päris lähedal olevat.

„Nad ei kasuta neid", öeldakse aga meile resigneerunult. „Eostumiskontroll oleks vastuolus islami põhimõtete ja iidsete traditsioonidega."

Nii et Hiina näib olevat ikkagi ainus maa, kus püüdlused rahvastikupalhvatust vältida annavad tegelikke tulemusi. Demokraatlikes arengumaades, eriti muhameedlikes riikides, on see asjatu katse, kuigi järelmitena ähvardavad toidunappus, tööpuudus ja anarhia. Kuna aga see prognoos ei näi egiptlasi eriti häirivat, ei hakka ka meie selliste muremõtetega oma puhkusreisi varjutama. Mõtleme pigem sellele, et juba peatselt liigume Egiptuse Muuseumi võlumaailmas, mille aaretekülluses väike valik rändas mõned aastad tagasi ringi ka USA suurlinnades ja Torontos, tekitades päris laialdast „tutomaaniat".

Motiiv püramiidi, sfinksi ja kaameliga.
Foto: Vaike Külvet

Sissekäigu juurde jõudnult aga selgub, et sedapuhku on muuseum avalikkusele suletud. Itaalia president viibib parajasti külas Egiptuse riigipeal Hosni Mubarakil ja muuseum jääb kogu ennelõunaks nende ja saatjaskonna päralt. Omavolitsevad nagu moodsa ajastu vaaraod, kirume esimeses pettumuses. Milline häbematus selliselt Ameerikast tulnud turistide päevakavasse kaigast kodaratesse heita. Kas ei ole lõppeks Ameerika see, kes toetab Egiptuse vankuvat majandust vähemalt kahe miljardi dollariga aastas? Reisikava on tõepoolest niivõrd tihe, et hotelli tagasipöördumine ei tule kõne allagi ja seeasemel suundume kohe püramiidide poole. (Muuseumi külastasime alles nädalapäevad hiljem, kui olime juba jõudnud tutvuda Lõuna-Egiptuse templite ja hauakambritega. Küllap nii oligi parem, kuna oskasime nüüd eksponaate märksa teadlikuma pilguga vaadelda).

Nii siis edasi läbi Kairo rüsina. Autod pasundavad närve säästmatult. Teineteist pisut müksanud sõidukijuhid sõitlevad rämedalt oma araabiakeelsete valangutega. Kõikjal ehitus- ja parandustööde ragin, ning kaos. Ei, meie silmis ei muutu kuidagi meeldivamaks see tuhande aastane linnamonstrum, mis ilmselt on kasvanud ilma igasuguse korra ning plaanita ja laiub ning mureneb samas vaimus edasi. Ent kuidagi näib kõik siiski funktsioneerivat, kuigi õlitamatult ning kriuksuvalt.

Mis puutub püramiididesse, siis võib romantik ehk kujutleda neid majesteetlike ilmingutena, mis nagu miraažina kerkivad kõrbe kirendavaõhulisest tühjusest, kuhu pääseb juurde vaid kaameli seljas ratsutades ja kus kohale jõudnult võib unustada kõik tänapäevase. Aga, oh seda pühaduseteotust küll! Nagu selgub, on moodne Kairo laiutanud end otse Giza püramiidide külje alla ja nende piirkonnast lookleb läbi kaheliiniline asfaltmaantee. Kuid Cheopsi püramiidi juurde sõidetakse sellegi poolest kaameli seljas. Mitte et selleks oleks praktilist vajadust, sest kõik on niikuinii samas käe-jala juures. Aga — seal nad meid juba ootavad, beduiinid oma neljal jalal põlvitavate kaamelite juures, keskkond tulvil möögimist, sõnnikuhõngu, meenetepakkujate pealetükkivust ja tõdemust, et kommertsialism on muutnud ka antiikaja seitsme maailmaime viimased säiled kuidagi laadaplatsi meenutavaks. Ei, meil ei tarvitse seda tsirkust kaasa teha. Mis mõtet on saja või paarisaja meetrilise distantsi pärast kaamelit vaevata. Pääseme püramiidide juurde palju mugavamalt jalgsi kõndides. Aga see oleks mängureeglite rikkumine ja protestid ei anna tulemusi. Peab ju ka vaene kaameljajaja teenima kuidagi elatise enesele ja oma loomale ja meie kaheksateistkümneliikmelisele grupile on juba eraldatud täpselt niisama palju kaameleid, igal juures selgaaitaja-sõidutaja. Kogu sellest pildist näib vaatavat vastu tubli annus viletsust, kuigi ratsud on värvikirevalt dekoreeritud ja nende peremehed käratsevalt reipad.

„Jootraha ei tule anda", juhendati meid juba bussis. „See on neil kõik hinna sisse arvestatud. Küll reisibüroo selle eest hoolt kannab".

Jah, aga nii lihtsalt see siiski ei lähe, sest kaameljajajad otsivad kärmelt võimalusi lisateenindusteks. Kui hakkame suurpüramiidi juures kaameli seljast maha ronima, märkab beduiin mu kaaslase kaelas rippuvaid fotokaameraid ja enne kui jõuame protesti avaldada, on meile mõlemale juba üks-kaks-kolm valged peakatted juuste ümber põimitud ja üks kaameratest kaamelimehe käes. Poseerigu me nüüd vaid lahkelt naeratades nagu ehtsad araablased kunagi.

„Aga fookus! Fookus peab õige olema. Las ma sean ise", ahatseb kaamera pärisomanik.

„Ärge muretsege, leedi", rahustab pildistaja nagu pisut solvunult. „Ma olen ju ometigi professionaal."

Egiptuse mehed ei ole naiste vastu kuigi aupaklikud, ega nende õpetusi kuulavad ja klõps ongi juba tehtud.

Noh, olgu pealegi, aga nüüd enam jootraha maksmisest nii kergesti ei pääse. Meil poleks selle vastu ka midagi, kuid paraku pole mul sedapuhku ühtki piastrit kohalikku raha. Ei ole veel jõudnud reisitshekkidega pangas ära käia. Sorteerin süütundeliselt taskuid, leian lõpuks kolm ameerika kahekümneviiesendilist ja ulatan need sellele meestest, kelle käsi ulatub kaugemale õieli.

„Aga me oleme kahekesi. Peame saama mõlemad midagi", protestib ilmajäänu.

„Jaotage võrdselt omavahel", ütlen ja seejärele kuuleme veel mõnda aega meeste omavahelist jägelemisvada. Seitsekümmend viit senti pole kuigi kerge täpselt poolitada.

Püramiididest on teadagi kirjutatud juba loendamatuid lehekülgi. Mõnele on nad jätnud pettumuse, teisi ülimalt vaimustanud. Napoleon olevat omal ajal Cheopsi püramiidi ees seistes sõnanud, et siin vaatab neli aastatuhat ajalugu meile uhkelt ülalt alla ja sellele oleks muidugi võimatu vastu vaielda. Nüüdki püüad enesest välistada ümbruse askeldavad ebakõlad ja kordad maailma suurimat kivistruktuuri uudistades endamisi raamatust loetud statistikat: 137,2 meetrit kõrge, 2,5 miljonit kivikamakat, kogukaaluga ligemale 5 miljonit tonni. Kuidas sai selle püstitamine võimalikuks osutuda aegadel, millal veel ratastki ei tuntud? Täpset vastust on sellele kaua ja asjatult otsitud, kuid kindlasti olid peateguriteks massiline orjatööjõud ja Niilus, mille kaudu ehitusmaterjal Lõuna-Egitptuse kivimurdudest kohale transporditi. Põhiliselt on püramiidid muidugi vaaraode haudehitused, mis kerkisid veendunud usust hauatagusesse ellu. Nii varustati sinna maetud balsameeritud valitsejaid kõigega, mis võis kuidagi uues elus tarvis minna— toidupoolisest liiklusvahenditeni, relvadest kosmeetikani. Ja kinnitatakse, et hauakambritest leitud nisulvad on veel 5000 aastat hiljem idanema hakanud.

Üks ime teise järele . . .

Ja muidugi peame imetlema muistsete egiptlaste oskust arhitektuuri ja inseneriteaduse alal. Kõigepealt juba püramiidid ise ehitusvormina. Tornid võivad ümber kukkuda, tugevaimadki müürid variseda, kuid püramiidile ajahammas ei hakka.

Me järgneme nagu automaatselt nendele, kes otsustavad minna avausest püramiidi sisemusse. Ilmselt ei olnud aga ehitajad seda kunagi külastajate jaoks mõelnud, sest teekond on vaevaline. Ronime kohati päris kummargil olles lämbes shaftis kaldteed mööda ülespoole, paaril korral astmepulkadel libisedes, kuni leiame end hauakambrist, kus pole muud kui tühi sarkofaag nagu suur kivine küna. Eestlastest kuulsad ehitusmeistrid võiksid ehk siingi asjatundlikult imestada, kuidas lagi sellisele tohutule raskusele vastu pidada suudab. Meie, selle ala võhikud, aga komberdame alla tagasi, tundes kergendust kui saame taas värsket õhku hingata, ainsaks tasuks teadmine, et oleme ikkagi suurpüramiidi sisemuses ära käinud.

Päevased püramiidid jäävad meile meelde nagu tohutud hallikaspruunid termiidipesad, algul kivise, kuid taamal valgeliivaliseks muutuva kõrbe taustal. Õhtuhämaruse saabumisel oleme aga jälle tagasi, sest siis „kõneleb" sfinks, too lõvikerega iidne leedi, nagu teda turismiliteratuuris nimetatakse. Püramiidide ümber sähvlevad nüüd mitmevärvilised valgused ja ilukõnelised etlejad panevad sfinksile suhu sõnad, mis ülistavad vaaraode vägitegusid, ning käivad ajaloolise tõega äärmiselt omatahtsi ümber. Palju paatost, heroilist muusikat, spektaaklit ja tulevärki umbes samas stiilis nagu Ateena Akropoli juures või tagasihoidlikes mõõtmetes kas või eestlaste vabaõhulavastustes. Aga rahvale näivad sellised võimsad vaatemängud meeldivat, kuna meie reisikaaslased meenutasid seda veel hiljemgi.

Meie? Jah. Kairoga piirdumise korral, oleks ehk elamus loodetust kasinamaks jäänud. Aga see oli vaid algus ja nagu hiljem selgus, on Egiptusel mujal palju huvitavamat pakkuda.

(Järgneb)

VABA EESTLANE

TOIMETUS JA TALITUS

avatud esmaspäevast reedeni kella 9—3-ni

Telefonid: toimetus 444-4823
talitus 444-4832

KUULUTAMINE VABA EESTLASES

on tasuv ajalehe laialdase leviku tõttu.

Kuulutuste hinnad

üks toll ühel veerul $5.—
esiküljel $5.50

Kuulutusi võetakse vastu:

nädala esimesse ajalehte kuni esmasp. homm. kella 11-ni ja nädala teise ajalehte kuni kolmap. homm. kella 11-ni.

tel. 444-4832

Väljaspool tööaega:

Leida Marley 223-0080
Postiaadress:
9 Parravano Ct.
Willowdale, Ont. M2R 3S8

T.E.R.R. „Kungla" rahvatantsijad esinemas TES kevadpopurriil.
Foto: Vaba Eestlane

„VABA EESTLANE" on vabade eestlaste häälekandja

VABA EESTLANE

Ilmub 2 korda nädalas — teisipäeval ja neljapäeval

Neljapäeval, 30. mail 1985 — Thursday, May 30, 1985

KIREV MAAILM

NEW YORK — David Merkantzi autoakende parandamise ettevõttel oli kolmeks kuuks kibekiiret tööd. Umbes tuhandel autol olid aknad puruks lastud õhupüssi kuulidega. Töörohke periood lõppes siis, kui politsei avastas mehe, kes tulistas autosid läbi akna, kus elas autoparandustöökoja omanik Merkantz.

NEW YORK — Rikkusest räbalateni viis meid saatus üleöö, ütles arreteeritud automiljonäri John De Lorean'i abikaasa Christina Ferrare jutuajamisel ajakirjandusega. Christina kasutab veel ikka endist vallalise põlve nime, mille all ta oli tippmodellinna tuntud kogu maailmas. Christina jutustas kuidas nendel kadusid üleöö sõbrad, kuidas pangaarved suleti, kuidas isegi toidupood lõpetas krediidi ja kuidas äkki oli vaesus majas. See maja, kuhu nüüd vaesus sigines, on küll paar miljonit väärt, kuid maja on panditud kohtutagatise vastu, mille tõttu John pääses vanglast välja. Kuid ameerika vanasõna ütleb, et igal pilvel on ka oma hõbeäär. Ajakiri „People" maksis nüüd Christinale 110.000 dollarit tema päeviku eest, milles õnnetu naine jutustab oma elamusi alates päevast, mil ta mees arreteeriti. Suurkirjastus Simon Schuster ostis Christinalt „mõistliku summa" eest tema mälestusraamatu, mis on küll veel kirjutamta. Ja üks filmikompanii on omakorda ostnud õiguse Johni eluloo filmimiseks. Muidugi samuti „mõistliku summa" eest.

WASHINGTON — N. Liidu tervishoid läheb tagurpidi, kirjutab „The Washington Post". Statistika järgi on imikute surevus tõusnud 23-lt 35-le iga tuhande sünni kohta. Samal ajal on keskmine eluiga vähenenud 66-lt (1971) 63 aastale. Tagasiminekut seletatakse toitlusolude raskenemisega, kuid ka naiste suitsetamise ja meeste suurenenud joomisega.

CLEVELAND — Abituim pangaröövel võeti kinni Kirkesville linnakeses Ohios. Selleks oli 77-aastane lühikest kasvu mees, kes läks koos kaaslasega panka röövima. Revolvrid ilusasti taskus ja suusamütsid üle näo. Kuna pangalett oli vanale röövlile liiga kõrge, katsus ta üles ronida, kuid jäi jalgupidi ühe kassabarjääri taha kinni ja ühe pangaametniku abil sai ta sealt lõppeks lahti. Kui kassiir hakkas talle raha ümbrikusse panema, tõstis vana röövel uudishimulikult maski, et paremini näha. Kuna tele-aparaat oli just vastas, saadi röövlist päris korralik film. Selle najal oli politseil kerge asi röövlit kinni võtta.

CLEVELAND — Leidur-geeniust otsib riiklik transpordivalitsus. Asja taga seisab rahvasaadik Bob Shamansky, kelle Automobile Research Competition Act näeb ette automudeli loomist, mis sõidaks galloni bensiiniga 100 miili, võtaks peale neli inimest koos pagasiga ning maksaks alla 6500 dollari. Selletaolise ideaalse autotüübina muutuks Ameerika maailmaturgudel jälle võistlusvõimeliseks. B. Shamansky teatab, et 20 milj. dollarit on auhinnaks leidurile ja kompaniile, kusjuures auhind makstakse välja siis, kui kompanii on tootnud juba 10.000 seesugust hästisõitvat autot.

HOLLYWOOD — Hea abielu tagatiseks on „korralik ja sagedane perekonnatüli", ütles kinonäitleja Jack Lemmon. Ta abiellus 20 aastat tagasi näitlejanna Felicia Farr'iga. Peagu pulmadest peale oleme Feliciaga lahinguid löönud, nii et tükid lendavad, ütles Jack Lemmon, „kuid kogu Hollywoodis pole meist õnnelikumat abielu".

DETROIT — „OOPS", ütles üks Michigani kirurg lõikuse ajal ning see sõna läks tal, õigemini tema kindlustusseltsil maksma pool miljonit. Arsti patsient Rutilo Orozco oli lõikuslaual osalise narkoosi all ning kuulis, kui kirurg midagi lõigates ütles: „Oops, ma lõikasin valest kohast!" Patsient esitas kaebuse ja pärast pikka protsessi mõisteti talle välja kahjutasu.

Saaretüdrukud äsjasel „Kalurineiu" kordusetendusel. Foto: Ilme Lillevars

Riigi uus eelarve

Valitsuse ja erasektori koostöö tulevikus

Finantsminister Michael H. Wilson'i poolt 23. mail Kanada parlamendis esitatud eelarve sisaldab, võrreldes varemate eelarvetega, mitmeid erinevaid lähtekohti riigi majanduse elustamiseks ja aasta-aastalt kasvanud riigi võlgade vähendamiseks.

Minister rõhutas 25. mail Old Mills restoranis, Torontos, ajakirjandusele antud jutuajamisel, et eelarves on tööotuse vähendamise lootused rajatud erasektori initsiatiivile ja maksude tõstmised moodustavad vaid 20% riigi võlgade vähendamise plaanist, kuna 80% toimub valitsuse väljaminekute kärpimise näol.

Finantsministri optimismi ei jaga opositsiooniparteide esindajad, kes väidavad, et esitatud eelarve tulemuseks on aina suurenev töötute arv.

Kuna võimul oleval konservatiivide parteil suure ülekaalu tõttu parlamendis ei peaks olema mingeid raskusi parlamendis eelarve vastuvõtmisel,

siis on põhjust eelarvest mõningaid muudatusi allpool käsitleda kui eeldatavaid norme, eriti aga neid mis hõlmavad üksikisiku tulumaksu sfääri.

Kapitali kasumi (capital gain) normid leidsid esmakordselt rakendamist 1972. aastal. Uus eelarve määritleb, et üksikisikud on kapitali kasumi maksustamisest vabastatud alates 1985. aastast eluea kestel kuni $500.000 ulatuses. See erandus on lülitatud eelarvesse järk-järgult, s.o. neto kapitali kasumid on vabastatud 1985. a. $20.000, 1986. a. $50.000, 1987. a. $100.000, 1988. a. $200.000, 1989. a. $300.000 ja 1990. a. ning järgnevatel aastatel $500.000. Farmide müügi korral on kogu $500.000 kohaldatav koheselt täies summas.

Tulumaksu kohustuse seisukohalt tuleb eelpoolsetele arvudele vaadata ainult pooles summas, s.o. maksimaalne tulumaksust vabastav summa 1985. aastal on $10.000 ja kogu erandus on $250.000.

Seoses eelpoolsega, alates 1985. aastast üldreeglina neto kapitali kaotus (loss) $2.000 näol ei ole enam muust sissetulekust maha arvatav.

Allakirjutanu küsimusele, kas Canada Savings Bondide „cash bonus", mida seni võidi kohelda kapitali kasumina, kuulub edaspidi maksust vabastava kasumi kategooriasse, jäi minister vastuse võlgu. Jutuajamise järgi levitatud materjalidest nähtub, et CSB „cash bonus" on edaspidi deklareeritav intressina 50% ulatuses. Nii siis, edaspidi „cash bonust" ei saa kohelda kapitali kasumina, kuid intressidena deklareerimisel on maksustatav ainult 50% nagu varematel aastatel. Eelarve materjalides juhitakse ka tähelepanu sellele, et kapitali kasum edaspidi ei kuulu enam koos intressidega $1.000 mahaarvamise kategooriasse.

Teiseks oluliseks muudatuseks on Registreeritud Kodu Omandi Säästuplaani (Registered Home Ownership Savings Plan — RHOSP) likvideerimine.

Nimetatud plaan kehtestati alates 1974. a., kuhu elatavat kinnisvara mitte omavad isikud võisid tulumaksu vähendavalt paigutada aastas kuni $1.000, ülemmääraga kokku $10.000. Alates 23. maist s.a. sellesse plaani ei saa enam kontributsioone teha ja plaani omanikel on õigus kogu investeerimine koos intressidega ilma tulumaksu maksmata võtta välja kuni käesoleva aasta lõpuni. Kui aasta lõpuks plaan ei ole likvideeritud, siis edaspidi väljavõtmisel kuulub see maksustamisele.

Nimetatud plaanidesse on aastate jooksul kogunenud umbes kaks miljardi dollarit, mis nüüd maksustamata, ükskõik mis otstarbeks saab suunata Kanada majandusse.

Lapse maksu soodustust (Child tax credit) suurendatakse 1986. aasta arvel $70 võrra, kuid samaaegselt neto sissetuleku tase perekonnalt vähendatakse praegusest $26.330 madalamale tasemele $23.500, pakkules seega paremat soodustust vähema sissetulekuga perekonnale.

Alates 1986. aastast ilmneb tunduvam tõus isikliku tulumaksu kohustuste vallas,

kuna uues eelarves on elimineeritud varem lubatud mahaarvamine $50, mis 1984. aastal oli $200 ja 1985. a. osas on jäänud püsima $100 piires. Samuti avaldab edaspidi mõju tulumaksu suurenemisele alates 1987. aastast aste-astmelt sõltlaste laste arvel saadava abiraha (family allowance) võrdsustamine lapse arvel lubatava mahaarvamisega (exemption).

Alates 1986. aastast suureneb tulumaksu kohustus, kuna 3% inflatsiooni tegurist ei võeta arvesse isiklike mahaarvamiste (personal exemption) suurendamisel. Kui inflatsiooni tegur on näiteks 4%, siis isiklikke mahaarvamisi suurendatakse ainult ühe protsendi võrra.

Finantsministri hinnangul peavad maksumaksjad edaspidi arvestama, et suurenenud tulumaks isikule on üks dollar päevas, suurema sissetulekuga aga kaks kuni kolm dollarit päevas.

Teise osa eelarvest moodustavad kaudsed maksud, s.o. maksud mida tarbija otseselt ei märka, kuna need on osa toote hinnast. Kohese kehtivusega tõsteti eelarve kaudu aktsiisimaksu alkohoolsetelt jookidelt 2% võrra ja üks cent sigaretilt. Suurem pakend sigarette maksab seega nüüd 25 centi enam. Teiste tubakasaaduste hinnad tõusid proportsionaalselt. Minister põhjendas vajadust nendelt toodetelt maksude tõstmiseks, kuna riigi tervishoiu kulud nende kahjulikkude tagajärgede tõttu on oluliseks osaks.

Alates 1. juulist kuuluvad müügimaksu (sales tax) alla lisa tooteid, mis seni olid maksustamata.

Siia kuuluvad: kompvekid ja maiustused, karastavad joogid, kreemid, loputusvedelikud, seebid, sidemed, kirurgi ja hambaarsti instrumeidid, röntgeni aparaadid ja -filmid. Ehitusmaterjalide liiki kuuluvad küttekolded, soojuspumbad, isolatsioonimaterjal jne. on maksustatud 10% asemel ainult 6%.

Kolmel tasemel olevad müügimaksud (alkohoolsed joogid seni 13%) tõusevad alates 1. jaanuarist 1986. a. ühe protsendi võrra, s.o. uueks määradeks 1986. a. on 7%, 11% ja 14%.

Alates 3. septembrist s.a. aktsiisimaks bensiinilt tõstetakse kahe cendi võrra liitrilt.

Pangad pidid seni ilma tasuta võtma vastu isikutelt tulumaksu sissemakse valitsusele. Ettepanek vastava seaduse muutmiseks annab edaspidi pankadele õiguse maksustada neid operatsioone.

Valitsusel on kava parlamendile esitamiseks pensionite kohta kehtiva seaduse muutmiseks (Pension Benefits Standards Act), mis omaks kehtivuse alates 1. jaanuarist 1987. a. Selles kavas ja ettepanekus on rida olulisi muudatusi, mille lähem ülevaade vajab edaspidi eraldi käsitlemist.

Lõpuks veel paar viidet mis puudutavad üksikisikuid maksustamise seisukohalt.

Nimelt kunstnikud ei vaja edaspidi näidata müümata tööde inventari oma sissetulekute aruandes.

Teiseks eelarves on ettepanek perekonnaliikmete vahelise sissetuleku jaotamise lõpetamiseks intressideta või madalate intressidega tehtud omavaheliste laenude näol.

Mitme aasta peale kavandatud eelarve põhisuundade kaudu loodab valitsus selle aastakümne lõpuks riigi võlgu vähendada 75 miljardi dollari võrra, mis käesoleval ajal on juba kuhjunud 200 miljardi dollarile, nõudes valitsuselt väljaminekuid intresside maksmise näol aastas üle 20 miljardi dollari.

E. Soomet

Nalja

Vanaema annab nõu tütretütrele, kellel hiljuti sündis poeg:

„Kui sa ei tea, kuidas olla ja mida temaga teha, siis kujuta ette, et see ei ole mitte sinu, vaid võõras laps. Ja kohe on selge, mida ette võtta, sest igaüks teab, kuidas kasvatada teiste lapsi."

☆

Vanamemm jõuab lõõtsutades raudteejaama:

„Kas rong läks juba ammu ära?"

„Viie minuti eest."

„Jumal tänatud, ma arvasin, et jään hulga rohkem hiljaks."

Nõukogude lapsed eelistavad luksuskortereid ja autosid kommunismile

Juba 1917-st aastast alates on Kremli ideoloogid püüdnud luua Uut Nõukogude Inimest ja pole sellega veel valmis saanud.

Antropoloogilisest seisukohast lähtudes ei tea keegi, milline see olevus peaks välja nägema. Ta teoreetiline prototüüp, mis puutub hingelistesse ja vaimsetesse omadustesse, on olnud juba pikemat aega N. Liidu propagandas ja see tüüp on radikaalsest erinev ühnest ja omakasupüüdlikust kapitalistlikust-kodanlikust inimesest.

Uus Nõukogude inimene on õilsa iseloomuga, omakasupüüdmatu olend, jäägitult veendunud kommunismis ja N. Liidus — lühidalt, säärane kodanik, kes seab ühiskondlikud huvid kõrgemale isiklikkudest huvidest. Sellepärast võib arvata, et nõukogude võimud said suure shoki osaliseks,

kui nad hiljuti pidid möönma, et nooremad põlvkonnad ei hooli ideaalsest Uuest Nõukogude Inimesest ja selle püüdlusist, vaid peavad ikka veel lugu vanadest, aegunud kapitalistlikest-kodanlikest väärtusist.

See kurb tõsiasi selgus ühes Moskva algkoolis, kui kooli direktor andis 300-le kolmanda, neljanda ja viienda klassi õpilasele ülesandeks kirjutada kirjand teemal: „Kuidas ma tahan elada, kui ma saan täiskasvanuks?" Selle ülesande tulemused vallandasid arusaamatuste ja vaidluste tormi, mis kulmineerus psühholoogilise teenindamise osakonna asutamises kõneall olevas koolis.

Seda selleks, et määritella säärase ideoloogilise skandaali põhjusi ja aidata noori maailmavaateliselt õigele rajale Uue Nõukogude Inimese loomise protsessis.

Kooli direktor „ei uskunud oma silmi" lugedes õpilaste kirjandeid. Kommunistlike ideaalide asemel, mida õpilastele päevast-päeva oli kõrvu pasundatud, olid (eelduste kohaselt) uued nõukogude inimesed huvitatud ainult headest, hästitasuvaist kohtadest, kahe magamistoaga korterist, suvilast ja välismal reisimisest.

Üks viienda klassi õpilane ütles kokkuvõtlikult: „Ma tahan elada paremini kui teised."

Säärane suhtumine ideoloogiasse ja ellu olla nähtavasti N. Liidus kestnud juba pikemat aega täiskasvanute hulgas. Käesoleval juhul olid aga säärased pehkinud kodanlikud mõtted ja arusaamad pandud paberile noorte poolt. Noorte kirjandeid analüüsiti õpetajate ja vastutavate partei funktsionääride poolt ja lõpuks avaldati ajakirjanduses, et saada laiemate hulkade reaktsiooni skandaali kohta.

Üks kriitiline artikkel rõhutas, et kõige olulisemaks elemendiks selles eksperimendis on kurb tõsiasi,

et laste arusaamised väärtustest peegeldavad tegelikult nende vanemate ellusuhtumise ideoloogiat.

Üks poiss oli kahevahel — kas õppida lennuliini lenduriks või astuda oma isa jalajälgedesse ja saada suure tööstuse direktoriks. Ta sihid elus olid sarnased paljude teiste omadega: kahe magamistoaga korter, auto ja villa maal. Näis siiski, et lenduri kutsel oli lisavõlu — „Kui minust saab lendur, siis toon ma välismaalt sugulastele kalleid kinke!" Huvitava filosoofilise tõlgendusega tuli välja teine Uue Nõukogude Inimese kandidaat, kes arvas,

et üks rikas mees on see, kellel on auto, korter, villa jne. — üks tugev ja tähtis mees on see, kellel on mõjuvõimsad ja kasulikud sõbrad.

Asja uurimiseks loodud komisjon on senini suutnud ainult kindlaks teha, et ainsaks määravaks teguriks laste ellusuhtumises näib olevat laste vanemate ühiskondlik tagapõhi: Enamuse vanemad kuuluvad uude N. Liidu ülemklassi — seega Uued Nõukogude Inimesed. Näib, et tegelikkus on hoopis erinev teoreetilistest aspiratsioonidest.

KATUSETÖÖD

uued ja parandamine.
Korstnate parandamine.
Soome ehitajad.

Veli Salminen 492-1351

Metro licence 2422

KODUMAA UUDISED

HÄDA APELSINIDEGA

Moskvas olid inimesed nurisenud toitainete puuduse üle.

Brezhnev küsinud: „No mida te siis soovite?"

Rahvas: „Piima oleks vaja . . ."

Brezhnev: „Saate, saate . . ."

„ . . . ja kala . . ."

„ . . . saate . . ."

„ . . . ja liha . . ."

„ . . . ka saate . . ."

„ . . . ja apelsine tahaks . . ."

Brezhnev: „Ah neid ka. Jaa, vaadake apelsinidega on juba raskem, sest neid Eestis ei kasvatata."

☆

Tallinna lähedase Kirovi nimelise näidiskalurikolhoosi vanim elanik Niina Lehtsalu tähistas oma 100. sünnipäeva. Juubeli puhul käisid Eismas elunevat kolhoosimemme õnnitlemas mitmesugused ametimehed. Juubilar on kõbus, mäletab oma noorusaastaid, püüab lugedagi ja veedab oma vanusepäevi tütre juures.

☆

Vändra kultuurimaja korraldas Vändra jõel tujuküllase ja lõbusa veepeo. Vändralastele tulid külla Neptun, Pärnu vetelpäästjad, tantsulapsed, pasunapoisid jt. kunstnikud, näitlejad ja taidlejad.

☆

Eesti Kalastajate Selts tähistas piduliku koosolekuga oma kümnendat aastapäeva. Selle aja jooksul on selts kujunenud üheks suuremaks ja aktiivsemaks ühiskondlikuks organisatsiooniks ning oma tegevusega korrastanud harrastuslikku kalapüügi Eesti veekogudel. Liikmeid on 47500. Seltsil on 17 klubi, 1023 algorganisatsiooni, 10 kalastusbaasi 200 ööbimiskohaga, kalastamas käiakse 7000 paadiga. Aktiivselt tegeletakse kalavarude taastamisega (igal aastal lastakse veekogudesse 12—13 miljonit kalamaimu) ja kalakaitsega. Ühiskondliku kalakaitse inspektoreid on seltsil 900. Harrastuskalamehed teevad oma seltsis ühiskondlikus korras umbes 60000 töötundi aastas.

☆

Rakvere rajoonidevaheline tõuloomade varumiskoondis töötab hästi. Loomi jätkub saata Ukrainasse, Leedusse, Lätisse ja Kesk-Aasiasse. Eriti hinnatud olevat mustakirjutõugu veised. Koondise kaudu ostavad ka Eesti majandid endale tõuloomi.